

קונטרס

פ ת ח הא ה ל

ו

ו

פתיחה בהתעוררות ודברי חיזוק
שהשמיע כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר

הרהגה"צ המפורסם מוהר"ר רפאל בלום שליט"א
אבדק"ק קאשוי יצ"ו

לתלמידי הישיבה

לפני התחלת שיעור לימוד הסוגיא בקיץ תשל"ג לס"ק

*

ובסוף הקונטרס נדפסה „תשובה” אודות הכלי משחית הנקרא ראדיא
שכתבה כ"ק אדמו"ר שליט"א בימים אלו להלכה ולמעשה.

וגם דברי התעוררות
מלוקטים מדה"ק אודות ראדי"א וצייטונגען וכו'
מתורגמים בלשון אידיש.

נרשם מפי השמועה על ידי תלמידיו
בישיבת „אוהל שמואל” דקאשוי
בעדפארד היללס - נ.י.

להשיג אצל:

Hotzuas Sfurim
% K'hal Adas Kashau
Bedford Hills, N. Y. 10507

פתח האהל

קונטרס שישי

התעוררות ודברי חיזוק שהשמיע
כ"ק מרן ארמו"ר עמ"ר שליט"א
לתלמידי הישיבה לפני התחלת השיעור
ביום א' פ' בהר קיץ שנת תשל"ג לפ"ק

(באמצע הוספנו מקצת ממה שזכינו לשמוע גם בשאר זמנים ושיך לאותו הענין)

„וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
כי תצאו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' „
ופירש"י, מה ענין שמיטה אלל הר סיני והלא כל המלות נאמרו מסיני אלא
מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כלן נאמרו כללותיהן
ודקדוקיהן מסיני כך שנויה צחו"כ, ע"כ, ועמדו המפרשים ע"ז שסוכ"ס
למה מלמדינו החו"ק דבר זה דוקא כאן במלות שמיטה ולא במלות אחרת.

ג) „ובכל ארץ אחתכם גאלה תתנו לארץ“ ולכאורה הך לארץ אמור
זכפילא וצמאמר אחד ה"י יכול לכתוב וזכל ארץ אחתכם גאלה תתנו.

ג) בישעי"ה (כ"ז, י"ג), „והי' ציוס הכוא יתקע בשופר גדול וצאו
האזדים צארץ אשור והנדחים צארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש
צירושלס“ ויש להצין העמון צרמו צמ"ק הלזה, כי הלא צעה יתקע בשופר
גדול יתקצלו האזדים והנדחים מכל הארלות ולא רק מאשור וממצרים ולמה
הצנח רק על חד תרין.

ויר"פ בהקדם הגמרא (שבת קי"ח:) א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי
אלמלי משמרין ישראל שתי שצחות כהילכתן מיד נגאלין וכו' ויש להצין עינין
שתי שצחות אלו ולמה דוקא שתי שצחות.

הנה איתא בצפכ"ק שיש ארבעה זמנים המיוחדים צעיקר לחשובה, א) זכל
יוס לפנות ערב לפני השינה, ב) צעש"ק, ג) צער"ת, ד) צער"ה

קיג

עד יוהכ"פ, ואלו הם עיקרי הזמנים שבהם יתאונן גבר חי על חטאיו ויתבונן במעשיו האם הם עפ"י דרך התוה"ק, והענין איתא ב"מפ"ק שגמר כל יום ויום צעת אשר יפקיד האדם רוחו וגשמתו עולה למעלה, אז גרש כל היום ההוא למעלה ולפני זה יותר בניקל למחות החטא לבל יהי ניכר לגמרי, ואם לא הספיק לעשות תשובה בו ציוס יראה לשו"ב עכ"פ צע"ק, לפי שש"ק הוא שורש של כל ימות החול וכל הו' ימים שעברו חוזרים ונכללים בשורשם צע"ס יום השבת, ולכן כל עוד שלא חזרו הימים להתכלל בשורש יום הש"ק, התשובה הוא קל יותר, וכל הדי' שצחות עם הימים שלהם נעשים קיבוץ אחד וחוזרים ונכללים בשורשם והוא ציוס ר"ת, וממילא צער"ח לפני שנשתרשו כל ימי החודש בשורשם אז התשובה רצויה ומקובלת יותר, וש"ב צעת זאת השנה בגמר כל הו"צ חדשים י"צ קיבוצים נכללים כולם בשורשם העליון שהוא יום הקדוש והנורא יום הכיפורים, ולכן לפני כניסת כל השנה למקורו אז הוא זמן התשובה ביותר, והם עשרת ימי תשובה שמר"ה ועד יוהכ"פ, שבהם יראה כ"א את פני קונו בהיותו קרוב אליו לקבל תשובתו.

היוצא לנו מזה שיעקר ענין השבת הוא שאז יוכל כל ימות החול ויחזרו להתקדש בקדושת השבת עד שגם הם יתוקנו עי"ז, והוא ע"י שימור את השבת כהלכתו, ויתקדש ויטהר בקדושת השבת להתעורר מתרדמתו ולהתנער עי"ז מהעפריות שנדבק בו במשך כל השבוע ע"י שהי' עוסק בהארציות, וע"י שמירת שבת יחזור שוב למדריגת קדושת השבת שעברה ושמרה כהוגן וש"ב לא חיק לו ימות החול שבין שתי השבתות האלו, וז"ש אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, ששתי השבתות יהיו שלימות בקדושתן והשבת השני' תתקן גם את ימות החול שעברו מעת שמירת שבת הקודמת ואלמלי משמרין את השבת במדריגה זו אז מיד נגאלין.

ואותה הבחינה היא ג"כ צענין השמיטה, שהתוה"ק נחנה לנו השמיטה לבל נשקע לגמרי בהבלי העוה"ז ובעסק הארציות, רק שנתבונן במעשינו שאין זה עיקר התכלית לעבוד תמיד על הכנת הגשמיות, והגם שצ"ב א"א בלא זה לגמרי והרבה עשו כרש"י ולא עלתה צידן (ברכות ל"ה): אעפ"כ אין זה העיקר רק עפל, והעיקר הוא חיים הנלחיים, חיים אמתיים והארוכים ליום שכולו ארוך, ולצורך זה אותה עלינו התוה"ק על ענין שמירת השמיטה לשבות מעבודה הקרקע כל שנה שביעית, וממילא נעלה על לבנו להתקשר עי"ז בשורשנו הנלחי, ועי"ז יחזרו ויוכללו כל השש שנים בקיבוץ חדש ויוכנסו אל מקורן, שנת השביעית, וע"י שמירת השמיטה יתוקנו כל הששה שנים

ויחזרו כולם ויתקדשו שנית בקדושת השמיטה, וזש"ה, "ושבתה הארץ שבת לבי" ופירש"י לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית, ע"כ, שתכלית שמירת השמיטה הוא לשם ה' להתרומם עי"ז לקדושה הנלחית ולא להתקשר בהארציות, ולהשאר בצחינת הגשמיות רק השמיטה תתקן גם הימים שעברו בחושך במשך השש שנים שעברו שגם הם יתוקנו ויחזרו אל מקורן בשלימות ובקדושה, כשם שנאמר בשבת בראשית שעלם השבת מתקן את כל ימות החול להתקשר עי"ז בקדושת השבת שעברה, זו הצחינה הוא עלם ענין השמיטה ג"כ.

ובאופן הזה מסודרים כמו"כ כל חיי האדם, שיש זמנים מיוחדים שבהם הוא יותר מוכשר לעלות מדרגה לדרגה וצאלו הזמנים מוטל עליו החיוב להתקשר באופן חזק בשורשו הנלחי ולתקן עי"ז הימים שעברו עליו בחושך להביל ולריק, וכמו ששנו חכמים במשנה דאבות (פ"ה מכ"ו) בן חמש שנים למקרא בן עשר למשנה וכו', שאז בזמנים אלו הוא מסוגל ביותר ללימוד המיוחד לאותו הזמן, ימי הבחירות, ואח"כ ימי העמידה, ימי ירידה וכדומה מן הזמנים השונים זה מזה במשך ימי חייו, ולריך האדם להשתדל ולהתאמן שיהי' נשרש בקדושה תיכף בימי הילדות והבחירות, שיכין לו עי"ז יסוד חזק ואמין לבנות עליו בגין חזק בשאר ימי חייו, (קהלת י"א, ע') שמח צחור בילדותך ויעיבך לבך בימי צחורתך וגו' ודע כי על כל אלה יביאך הא-לקים במשפט. שאז בימי הבחירות הוא העיקר והשורש לכל ימי חייו ואם יבנה את היסוד באופן חלש, יהי' כל הבנין רעוע, ואמנם אעפ"כ אפילו אם כבר ציטל מקלח זמנו אל יתייאש אדם מן הרחמים, כי כל עוד שנזכר בזמן הבחירות עדיין אפשר לו לתקן מה שקלקל והגם ששמח צחור בילדותו ולא השתמש בהזמן היקר כמה שיהי' לו לתועלת לעולם הנלחי, אעפ"כ עדיין אפשר לו לתקן מה שפגם, ואמנם, "אשרי איש ירא את ה' " אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש, (ע"ז י"ט). שממהר להכיר את בוראו קודם ימי זקנה ויפה שעה אחת קודם כל המקדים הרי זה משובח, שאז הוא צניקל יותר להשתרש בקדושה, ושז אפילו כשיגיעו הימים שאין לו בהם חפץ ויעברו עליו ח"ו נסיונות קשים ומרים, אעפ"כ יוכל להתחזק ולעמוד על עמדתו בחקיפות מרובה, ע"י הימי הבחירות שהם צחינת שבת ויו"ט שעיקרם לזה להשתרש בימים אלו בשורשו הנלחי, ואז אפילו כל הרוחות שצבולם באות ונושבות בו אין מזזין אותו ממקומו.

באופן שני יל"פ את כוונת התנא רשב"י, "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות וכו', " דהנה רבינו הרמ"א ז"ל פסק (בא"ח סימן ש"ז סעיף א') דבני אדם שסיפור שמועות ודברי חדושים הוא עוגג להם מותר לספרם בשבת

כמו בחול, וכתב ע"ז מרן הגה"ק החיד"א ז"ל (בספרו פני דוד עה"ת פ' בחוקותיו) וז"ל והגבה זו עיילוכ למערתא דחסידו ולא קבלוה כי הרב שלי"ה והרב כבוד חכמים דחאור להגבה זו ונדחה קראו לה, והרב כבוד חכמים פ"י כתב משם מהר"ם אלשיך דדקדקו רז"ל לומר כל המענג את השבת, לא אמרו כל המענג עלמו בשבת דלריך לענג השבת לא שהוא ימענג רק עונג שבת וגשמה יתירה בתורה לשמה וכו' ע"ש, היו"א לנו מדצה"ק שטענג שבת עיקרו שהשבת תמענג, וכל מה שמענג את עלמו הכל הוא דוקא שעי"ז תמענג השבת ג"כ וז"ש אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, שתי שבתות, שהמענגים בשבת יהיו כפולים והמענגים האלו שמתענג בהם האדם יהיו מענגים גם להשבת עלמו ואז ה' גורם זכות שמירת שבת צאופן הזה, שיהיו נגאלים מיד.

ועכ"פ למדים אנו מזה שיעקר המענגים הוא רק אם גם השבת מתענג עי"ז שלומדים בש"ק הרבה תורה, ובאמת שאז כשיזכה לענג את השבת במלכות ובמע"ע בתורה ובתפלה, אז ממילא יזכה כבר גם לענג את עלמו כי הוא המענג האמיתי מענג הנלחי. ויל"פ בזה מ"ק (בתהלים ל"ד, י') „יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו" עפ"י מה שפי' המפרשים (בתהלים קכ"ח) „אשרי כל ירא ה' הכולך בדרכיו, יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועוז לך", וסופר ומונה, „אשתך כגפן פורי' צירכתי ביתך, צינך כשתילי זיתים סביב לשלחך", ושזו מסיים „הנה כי כן יצורך גבר ירא ה'", דלכאורה כיון שכבר סיפר שצחיו של הירא שמים, מאי מוסיף בזה שהנה כי כן יצורך גבר ירא ה', ופי' המפי' הכוונה דכיון שאנו רואים גדול הללחת הירא שמים גם צענינו עוב"ז וא"כ אם נראה לצורך את א' לא נצטרך לצורך אותו רק שיזכה להיות ירא ה', וממילא יזכה כבר לכל הצרכות „הנה כי כן" שכ"כ גדול הללחת הירא שמים ממילא „יצורך גבר" די לצרכו רק בזה שיזכה להיות „ירא ה'", וז"ש יראו את ה' קדושו, ואז כבר ממילא ימלא ה' כל משאלות לבכם לעובד כי הלא אין מחסור ליראיו וצרכת היראה כוללת כבר כל הצרכות.

ודגה כי כן גדול כח הירא חטא מוצן ממילא שצריך כ"א לייגע עי"ז שיכא עיקר קנינו יראת שמים, ואמנם הלא אין צור ירא חטא (אבות פ"ב מ"ה) וצט"כ מוכרח הוא להיות מלא וגדוש בתורה ועי"ז יזכה לבוא אח"כ למדרגת היראה, ותכלית החכמה הוא התשובה והמע"ט, „ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קי"א, י'). ראשית הכוונה והתכלית בלימוד החכמה הוא למען שיזכה ליראת ה', ואז ממילא יזכה לכל הצרכות הנכללים ציראת

ה', ולכן יראה כ"א ויתבונן לבל יתנהל לאטו בעללות ובשפלות ידים, לרגל המלאכה המרובה שעליו, זודאחי קלילי ואורחא רחיקתא (כתובות ס"ז:), וא"א לזכות לחכמת התורה וליראה כ"א ע"י יגיעה מרובה, ובזרזות ולא בעללות, "בעללותים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלוף הבית" (קהלת י, י"ח). וידוע המעשה מהגר"א ז"ל אשר לפני פעירתו והסתלקותו להתענג בנועם זיו העליון נטל צידיו הקדושים והטבורים את האינטי שלו וקולו פתח בצב"י, עלמא עלמא כמה יקרא ויאה את שהרי בכמה פרועות אפשר לקנות זהם חיי עלמא ע"י קיום מצות יניית ולזכות ע"י להדרה דלא אפשר למיפרט בשפוחתא, משא"כ בעולם האמת, שם הוא כבר רק עולם הגמול, ואי אפשר לקיים עוד את רצון הבורא אפילו בעד כל הון דעלמא, ע"כ. ואמנם אם ייגע בכל כוחו לזכות לתורה וליראה יעזרבו השי"ת ויארזך לו ימי חייו ושנותיו שיזכה להרבות זהם קנין התורה והיראה ולהרבות במצוות ובמעש"ע לזכות זהם לחיי עולם, "יראה ה' תוסיף ימים" (משלי י, כ"ז) ע"י היראה יזכה לתוספת ימים להתנהג זהם בדרך התורה, ולעשות זהם רצון הבורא.

בידחשע (א', ח') "לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם וילכה וגו'". ויש לדיוק על הלשון "יומם" דהול"ל והגית בו יום וילכה, וכן (בתהלים א') "ובתורתו יבגה יומם וילכה" מהו הלשון "יומם".

וי"פ דהנה במסכת עירובין (ס"ה.) אמר רב יהודה לא חיברי ליליא אלא לשינתא, א"ר שמעון בן לקיש לא חיברי סיבהא אלא לגירסא, ומשמע מל' הגמרא דלא פליגי אהדדי ולכאורה הני תרי מיילי סתראי נימבו, ותירלו התום' בד"ה אלא לשינתא, כמו לילי תקופת תמוז, וכי הפרישה באו"ת סי' רל"ח וז"ל וי"ל דר"ל בתקופת עבת הוב עיקר הלילה ללימוד ובתקופת תמוז העיקר בשינה אבל מכל מקום בלילות הקצרות חייב ללמוד מעט דומיא מ"ש בתקופת עבת לא חיברי לילה אלא לגירסא דאריבין נמי ליטן ע"כ, והיוצא לנו מזה דביום החיוב תמיד ללמוד כל היום משא"כ בלילה כבר תלוי בזמנים בחורף עיקרה לגירסא ובקיץ בתקופת תמוז שהלילות קצרות עיקרה לשינה, ולפי"ז א"ש הלשון "והגית בו יומם וילכה" הדגיש הלשון "יומם" להורות החילוק שבין היום והלילה שביום אין שום יום שלא יהא מחוייב ללמוד כל היום ואין לך בשום יום שום ד' פטור, משא"כ בלילה שיש זמנים שאין החיוב ללמוד זהם עיקר ורוב הלילה, ואעפ"כ גם בלילות אלו החיוב ללמוד קצת, "והגית בו יומם וילכה" גם בלילות אלו שהם בבחינת לילה סתם לילות קצרות, גם בהן החיוב לקצוע שיעור לתורה.

ובאופן שני יל"פ על שהדגיש הלשון „יומס" דהארז"ל הזכיר שלא ילמוד אדם מקרא בלילה, רק חושבנ"פ משא"כ ביום זמנו בין לתורה שבכתב ובין לתורה שבש"פ, ולכן נקט „יומס" לשון כפול.

ועוד י"ל באופן שלישי, דהנה בכלל עמל התורה הוא להתמיד בלימוד התורה"ק עד שלא יבעל שום זמן לבעלה להביל ולריק אפילו רגע כמימרא, ובכל רגע שהוא פנוי יפנה לבו לתורה, וגם ביומא דפגרא שהוא עסוק וערוד בעסקו על המחיי ועל הכלכלה, גם אז כשנשאר לו רק רגע פנוי, יעסוק ברגע ההוא בתורה, וכן סיפרו על הרבה גדולים שהעידו על עצמן שרק עי"ז גדלו והצליחו וגם עשו פרי עי"י שכל רגע הי' יקר בעיניהם „לרגעים תבחנו" (איוב, ז', י"ח) ורגע לרגע מנערפין לחשבון גדול, והגית בו „יומס" ולילה, אפילו כשאתה עסוק ביום הזה בעסקיך אעפ"כ תן חלק גם להתורה"ק ברגעי ארץ הללו בעתות הפנאי, תעסוק בהם בתורה"ק, ותעשה את היום לבי ימים, כי אז תלית את דרכך ואז תשכיל.

עוד יש דברים בכלל עמל התורה ללמוד אעפ"י שאינו מרגיש עדיין טעם ומחיקות, ולא זכה עדיין לנעימות התורה „נעימות צימיק נלח" אעפ"כ יתעמל ויחייגע ללמוד לשם ה', לפי שהשי"ת אונו לעסוק בתורה, וכחוק בלי טעם, ובזה יוצן פירש"י עה"פ „אם בחקתי תלכו ואת מלאתי תשמרי ועשיתם אתם" ופירש"י (והוא מהתו"כ) יכול זה קיום המלות כשהוא אומר ואת מלאתי תשמרו הרי קיום המלות אמור הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ע"כ. וי"ז היכן מרומז בלשון אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, ולפי הנ"ל א"ש שהרי חוק פירושו דבר בלי טעם, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריי (רש"י פ' חקת), וזה בכלל בעמל התורה ללמוד התורה"ק גם כשנראה לנו לדבר שטעמו בלתי מורגש, אם בחקתי תלכו, גם כשהוא צעניכס עדיין כחוק שתהיו עמלים בתורה, אז תזכו לכל הברכות, ונתתי גשמיכס בעתם, וכל הארציות והגשמייות הכל יהיו משועבדים לכם, „כי אדם לעמל יולד" (איוב ה', ז'), אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו (ברכות י"ז). שעי"ז שטעמל בתורה מחליף עמלו שלצורך זה נולד, על עמל התורה, ומרויח בזה שעושה בעמלו נחת רוח ליוצרו, ויקבל שכר על העמל ועבודה הזו.

מסגורת עמל התורה לטוב את המדות העקומות של האדם ולצרפו ולזככו עד שכל מדותיו המגומות הן בעצמן יתחכבו למדות טובות וישרות, כי על פי הרוב המדות של האדם הם הפכויות מדעת התורה"ק וכגון המדה

של קמלנות אשר מטבע האדם להסתכל רק על עובת עולמו ולא על זולתו ואם יהי איזה ענין נגד עובתו ותועלתו העולמית, כבר לא יעשה הענין ההוא הגם שינמח מזה עובת לאחרים, כי אהבת עולמו תגבר על אהבת זולתו, וע"ז ניתנה לנו התורה"ק ללרף את הצריות, ונלעונו בין שאר המלות על מלות „ואהבת לרעך כמוך“, ועל מלות לדקה לפזר ממוננו בשביל אחרים „לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האציון, כי פתוח תפתח את ירך לו והעצב תעצונו די מחסרו אשר יחסר לו“ (דברים ע"ו), היפך מדת הקמלנות, וכן שאר מלות התורה"ק אשר רובם הם היפך העצב, וע"י היגיעה והעמל בלימוד התורה"ק יתהפכו המדות הרעות עד שהן עלמן תהיין למדות עובות עפ"י רוח התורה, ויצטח בשם ה' כי ח"ו לא יגרע מחלקו מאומה ע"י קיום מלות התורה"ק, אדרבה עוד ירויח ע"י שיתברך מעשה ידיו ע"י הדקה שנתן וכל אשר יפנה ילית. וכמו"כ צענין שאר תאוות הנוגעים לעולמו כגון בקשת הכבוד והשררה, ע"י התורה"ק יזכה להתרחק מן הכבוד, ואדרבה כל חפלו ותשוקתו יהי רק לכבוד את אחרים לומדי התורה, ויזכה להיות ענותן ושפל צרך, שייך ועייל שייף ונפיק, וגרים באורייתא תדירא (סנהדרין פ"ח:).

ויר"פ צוה מ"ק במשלי (ג', ל"ה) „כבוד חכמים ינחלו וגו'“, שלכאורה הרי הכבוד יכול להזיק להמקבל את הכבוד וא"כ אין זה עובת לחכמים צוה שמקבלים הכבוד, רק שבאמת החכמים ואנשי המעשה כשמקבלים כבוד נדמה להם שלא בזכות עצמם מכבדים אותם רק תולים הכבוד בזכות אבותם, וממילא הכבוד לא מזיק להם, וז"ש „כבוד חכמים ינחלו“ כשהחכמים מתכבדים נדמה להם כאילו מקבלים נחלה וירושה מאבותם שהרי רק בזכות אבותם מכבדים אותם.

באופן שני יל"פ עפ"י ד"ק של מרן הגה"ק בעל הפלאה זי"ע כשקבלוהו לשבת כבוד על גפי מרומי קרת צעיר פראנקפורט יל"ו ותהום כל העיר וילאו לקראתו בכבוד מלכים, וכששאלוהו באיזה אופן ניצל מהתפעלות והתנשאות, אף הוא פיו פתח בחכמה והשיב להם, שנדמה לו צדעתו שכבר הגיע עת הסתלקותו וחולקים לו כבר את הכבוד האחרון. מובן מאליו שאז אין העת להתנשאות, וז"ש כבוד חכמים „ינחלו“ שמקבלים את הכבוד כמו זה שמלויים אותו לבית עולמו ומשאיר כבר נחלה לבניו.

ועוד זה שלישי ושזה והיתה לבח"ר בעבודתא כיו"צ שהי' אלל אחיו רבינו הגה"ק הר"ר שמעלקא זי"ע צשעה שהתכוון בהכנה דרבה לנהל עדתו צעיר ניקלשבורג יל"ו ושמעוהו משקן לעולמו לשונות הנהוגות לקבל פני ד"ק

הדור ויתמכו איש אל אחיו, והרכיבו עוז בנפשם ושאלוהו פשר הדבר, וענה להם בצעוות לדקו שכל ענין התגשאות הוא ענין התפעלות שנפשו של אדם מתפעלת מן המחזה שאין רגיל בה, ולכן אחרי שיחזור וישן בעלמו על כל הדיבורים האלו ויהי כבר רגיל בהם שוב לא יתפעל גם כשישמעם מאנשים אחרים, ולפי"ז י"ל, "כבוד חכמים יחלו" שהחכמים עושים מהכבוד נחלה והרגל כמו זה שחוזר לנחלת וירושת אבותיו שהוא מורגל בו ואינו מתפעל מזה כ"כ כיון שהוא לו מורשה.

וְלִבֵּי זה אפשר לזכות ע"י התוכ"ק שתלרף את מדות האדם עד שלא יתפעל כלל מדברים חילוניים, ואמנם לעומת זה יזכך את מדותיו להתפעל מדברים הנוגעים לכבוד אחרים, שיכבד את כל אי וא', ואפילו בספיקא בעלמא שמוספק עליו אם ראוי הוא לכבדו אעפ"כ הרי קיי"ל ספיקא דאורייתא לתומרא, וכיבוד ת"ח הרי דאורייתא הוא, "את ה' א-לקיך תירא" לרבות ת"ח (קידושין נ"ז). ויל"פ (ישעי' כ"ד, כ"ג), "וגד זקניו כבוד", שאפילו אם יש לך חשש התנגדות על הזקנים אעפ"כ, "כבוד" תכבדם, ויל"פ את ה' א-לקיך תירא לרבות ת"ח, שעיי"ז שתכבד אותם ממילא תחזקם ותסייעם בצעודתם עבודת הקודש להרבות גבולי הקדושה, ותגרום עיי"ז שיוכלו להשפיע מתורתם לאחרים, ויתרבו עיי"ז הרבה תלמידי חכמים בעולם, וז"ש עיי"ז שתדרוש את הדרש של "את" ה' א-לקיך תירא, ותכבד את הת"ח, עיי"ז תזכה שעל ידך יתרבו ת"ח, ויהי חלקך בין המזכים את הרבים אשר הוא עיקר גדול בתורה שלא יתקן רק את עלמו אלא ישתדל שגם אחרים יתוקנו וגם הם ירחיבו את גבולי העברה והקדושה עד שזוכה שכל הארץ תתמלא בכבוד ה' כמים לים מכסים. (*)

(*) (ובענין זה פי כ"ק אדמו"ר שליט"א על שלחנו הטהור בש"ק פ' חקת, וירבד ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר וגו', וכבר דייקו המפרשים על ה' לאמר לאמר ב' פעמים, וגם לפרש את הפייט לטהר טמאים לטמא טהורים באומר קדוש.

ויובן בהקדם הגמרא (ב"ב ע"ח:): א"ר שמואל בר נתנני א"ר יוחנן מאי דכתיב על כן יאמדו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרים בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא וכו' ולכאורה אלו שזכו למשול ביצרים, הם הרי כבר משלו וכבר נצחו במלחמת יצרים וא"כ מאי שיך לצוות אותם עוד שיחשבו חשבוננו של עולם.

ומכש"כ וק"ו הוא שלא לזלזל ח"ו צמנות כיבוד אב ואם, שכיח מהמלות
החשובות, מהעומדים צדונו של עולם וצנ"ח מזלזלים בהם, וצנ"ח
הונהג כבר היום מנהג חדש שהצניס מדריכים את האבות, ולא מאמנייס

ויל"פ יזהנה איתא בירושלמי (גדרים פ"ט ה"ד) ואהבת לרעך כמוך אמר ר"ע
זה כלל גדול בתורה. כי כ"א וא' מחוייב להשיגח לא רק על עצמו כ"א גם
על חברו ועל כל הכלל ישראל, שכולם יתנהגו בדרכי התוה"ק על אותו הדרך
הנמסר לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים שקבלוה דור אחר דור עד משרע"ה
שקבלה מסיני, ולא די בזה לבד שהוא כבר שולט ביצרו, ועי"ז יחשוב שכבר
יצא ידי חובתו ויאמר שלום עלי נפשי, לא זו הדרך, על כן יאמרו המושלים
ביצורם, הגם שכבר משלו ונצחו מלחמת יצורם במה שנוגע לעצמם, אעפ"כ
עדיין לא יצאו י"ח העולם, בואו חשבון בואו נחשב, "חשבונו של עולם" במה
נוכל לתקן את שאר הכלל ישראל שגם הם יזכו לחיי העוה"ב, ואל יפחדו
ויחושו אלו המושלים, שע"ז יהי' נגרע מערכם ומחלקם לעוה"ב ע"י שימעטו
מעבודת השם בעת עסקם לזכות את הרבים, כי אדרבה בזה גופא עוד יוגדל
ויתרבה זכותם כי הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד
הפסדה ששכר מזכה את הרבים גדול הוא הרבה יותר מההפסד שנגרם ע"ז,
ואם אתה עושה כן להדריך גם את אחרים או אתה בעצמך תבנה בעוה"ז
ותכונן לעולם הבא.

הנה ענין הפרה אדומה איתא בסה"ק שבא להורות להטמאים לבל
יתיאשו מעבודת הש"ת לחשוב שח"ו לא יתצו בתשובתם לפני הבור"ע,
שהרי חזינן שאפר פרה מטהרת טמאים, וכמו"כ להיפך לבל יחשוב שהוא
איש צדיק וטהור ומלא מצוות כרמון, ולרמוז זה הפרה מטמאת טהורים רק
יוסיף על עבודתו כהנה וכהנה, ואמנם אפילו זה שהולך כבר בדרך הישר
הרי עדיין החוב מוטל עליו להשפיע גם על אחרים, וז"כ הפייט לטהר טמאים
לטמא טהורים ב' בחינות הג"ל, ואמנם צריך להשיג גם בחינה הג' באומר
קדוש לומר דברי קדושה גם לאחרים שגם הם ישיגו לב' מדרגות הראשונות,
וז"ש זאת חקת התורה אשר צוה ה' "לאמר", שהשי"ת צוה אותם ע"מ לאמר
גם לאחרים ולא להתחזק טובה זו תורה רק לעצמו.

ובזה יש לפרש כוונת המשנה במסכ' אבות (פ"ה מ"ז) ארבע מדות
בהולכי בית המדרש הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו עושה ואינו הולך
שכר מעשה בידו הולך ועושה חסיד לא הולך ולא עושה רשע ע"כ. והקשו
המפרשים דמתחיל ארבע מדות "בהולכי" ביהמ"ד ולבסוף מפרש עושה ואינו

נאצותיהם להתנהג צדק החורה, וכאילו הם המתחדשים יודעים ומצינים יותר מאשר הוריהם, „כי דור תכפוכות המה בניס לא אמן צס” (דברים ל”ג, כ”י) שצמקום שיקוים צהס הפסוק שמע צני מוסר אציק וגו’ ולצסוף הס רואים להיפך להדריך צמנהגיהם החדשים את אצותם, לא זו היא דרך החורה, רק לכצדס ולדצר אתם צמורא ולקצל מהם את הדרך הישר שקיבלו הס מאצותיהם וצזה נצכה שיקוים צנו למען ירצו ימיכם וימי צניכם ונצכה לעולם שכלו ארוך. וצתכלים (ל”ד, י”ג) „מי האיש הצפן חיים אוכצ ימים

הולך, א”כ שאינו הולך למה נמנה בין הולכי ביהמ”ד. ועוד יש להבין הולך ועושה חסיד, הרי חסיד לא שייך רק על העושה דבר שהוא לפנים משורת הדין, וא”כ כאן הרי מחוייב כ”א לילך לביהמ”ד וגם ללמוד, ותלמוד תורה כנגד כולם ומה שייך לקראו בשביל זה חסיד.

ויל”פ דהנה איתא בילקוט עה”פ (שמואל א’, ג’) „ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוה ולזבחה לה’ צבאות בשילה וגו’” אלקנה ואשתו בניו ואחיותיו וכל קרוביו הי’ מעלה עמו לרגל ובאים ולנים ברחובה של עיר והיתה המדינה מרגשת והיו שואלין אותן להיכן תלכו ואומרים לבית ה’ שבישילה שמשם תצא תורה ומצות ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך יחד, מיד עיניהם משגרות דמעות דמעות אומרים להם נלך עמכם ואומרים להם הן עד לשנה הבאה חמשה בתים לשנה אחרת עשרה בתים עד שהיו כלם עולים ובדרך שהי’ עולה שנה זו לא הי’ עולה שנה אחרת עד שהיו כלם עולים, אמר לו הקב”ה אלקנה אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחנכתם במצות חכו רבים על ירך, אני אוציא בן ממך שיכריע את ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצות הא למדת שבשכר אלקנה שמואל ע”כ. היוצא לנו מזה שיש עצם הליכה, חוץ מזה מה שפועל לאחרים שגם הם ילכו וכמו שעשה אלקנה שחוץ ממה שעלה הוא לרגל, העלה ג”כ את אחרים עמו, ולפי”ז יובן שפיר ל’ המשנה הולך ואינו עושה שגם אחרים ילכו רק הוא לבדו הולך שכר הליכה בידו כיון שעכ”פ הוא הלך לביהמ”ד, עושה ואינו הולך, שהוא בעצמו אנוס ואינו יכול לליך לביהמ”ד אבל מ”מ עושה רעש ופועל על אחרים שעכ”פ הם ילכו לביהמ”ד שכר מעשה בידו, וגם נמנה בין ההולכים לביהמ”ד כיון שהוא גרם שעכ”פ אחרים ילכו ושפיר מונה אותו המשנה בין ההולכים הגם שרק שכר מעשה ושכר הליכת אחרים יש לו, הולך בעצמו ועושה שגם אחרים ילכו אתו לביהמ”ד עליו שפיר יאה להחויא תאי חסיד.

ובזה נפרש גם את המשך המשנה השני’ (שם) למשנה הקודמת. ארבע מדות ביושבים לפני חכמים ספוג ומשפך משמרת ונפה, ספוג שהוא ספוג

לראות טוב, נאור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה", שלא לדבר על שום אדם
 ובפרט ח"ח, ובכלל לריך כ"א שיהי' לשונו נקי וטהור שלא לדבר דברים בטלים,
 „ודברת צם" ולא בדברים אחרים (יומא י"ט:). וכש"כ שלא יהי' מעורב
 בתוך דיבורו שום דיבור אסור ח"ו לשה"ר, ורכילות, שקר, ניבול פה, סמא
 דכולא משתוקא (מגילה י"ח). ופירש"י, מבחר כל הסמנין היא השתיקה שלא
 להרבות דברים, ע"כ, ואיתה בקידושין (ע"א:). דבני מערבא כי מינלו צו
 תרי צהדי הדדי חזו הי מינייהו דקדיש ושהיק אמרי האי מיוחס עפי, אגו
 רב שתיקותי דצבל היינו ייחוסא וכו', כי זה הוא הסימן לזרע ישראל
 שמתנהגים צמדות עוצות וצד"א, שלשה סימנים יש באלומה זו הרחמנים
 והציונים וגומלי חסדים (יצמות ע"ט.), והנעלצין ואין עולצין שומעין חרפה
 ואין משיצין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן ככתוב אומר וארבו
 כלאת השמש בגבורתו (גיטין ל"ו:), וכמו"כ להתדבק תמיד צמדת האמת,
 ושלא להוליא מפיו שום דבר שקר ח"ו, וכל הדבוק באמת לא במהרה הוא
 חוטא, כי רוב החטאים הוא רק מחמת שהיכה"ר מסמא את עיני האדם עד
 שאינו רואה את האמת ומהפך דבר עבירה לדבר מלוא, או סתם לדבר
 הרשות לומר שאין זה בגדר האיסור כי לא ע"ז כיונה התוכ"ק, וכן ברוב
 העניינים מי שיזכה להיות דבוק באמת לא יבוא לידי עבירה, ומי שרגיל לומר
 שקרים בע"כ א"א לו לכיון אל האמת אפילו כשרואה לידע את האמת, רק
 אם יהי' מזכר שלא לומר ולדבר שום דבר שקר, אז יוכל לנפות שהשו"ת יעזור
 לו להיות דבוק לגמרי צמדת האמת.

את הכל ומשפך שמכניס בו ומוציא בו וכו', וי"ל שנמשך לפרש בענין
 משנה הקודמת שמעורר אותנו התנא להשפיע גם על אחרים, ואם יקשה לך
 הלא לפעמים שתדבר על אהן שאינה שומעת ולמה תטרח בחנם, וע"ז מפרש
 לך המשנה שאפילו אלו שיש להם מדה זו דהיינו מדת המשפך אעפ"כ אל
 תמנע עצמך מלהזכיר אותם, והטעם לפי שמכניס בו ומוציא בו, ועכ"פ עד
 שעובר נשאר בו ריח וטעם של המשקה שנכנס למשפך הזה, וגם שבדגע הזו
 שעבר דרך שם המשקה באותו הרגע הי' בו עכ"פ המשקה, וכמו"כ המוסר
 שישמע ממך חכרך הגם שיכנס מדרך א' ויצא מדרך השני אבל עכ"פ
 משהוא טעם וריח מהמוסר הזה ישאר אצלו, ועוד שההתפעלות שעשה אצלו
 המוסר ברגע ההוא עכ"פ ישפיע עליו לאחד זמן ולכן בעבור זה אל תמנע
 טוב מבעליו מלעוררו ולהדריכו בדרך הישר).

וי"ל"פ כזה מ"ק בזכריי (וי"ד, ע') „והי' ה' למלך על כל הארץ ציוס ההוא יכיה' ה' אחד ושמו אחד" בהקדם דבה"ק של השל"ה לפרש את הפייט (במוסף לר"ה) „אמת חותמו להודיע כי הוא אחד", כי הן בכל דבר חפץ אשר יאמר עליו כי הוא זה בדבר שקר אפשר לומר ולהכזיר מילין עד צלי דג, כי אפשר לומר על שלחן שהוא מטב כסא ספסל וכדומה ואין קץ לדברי רות, משא"כ אם נראה להגדירו בהאמת, אז א"א לומר עליו רק דבר אחד, אותו דבר שהוא האמת שהוא שלחן ולא יותר, וז"ש אמת חותמו, שחותמו של הקב"ה הוא אמת, וזה להודיע כי הוא אחד, כי אין אמת אלא אחד, ע"כ. ולפי"ז לעתיד לבוא שיזוער רוח העומאה מן הארץ ולא נניח לפחות עצמינו בדברי שוא והצל לומר על מלוא שהיא עבירה, ורק נהי' דבוק במדת האמת ממילא יתגלה חותמו של הקב"ה מדת האמת בשלימותו ויהי' ה' אחד ושמו אחד. וזה יוצן דברי המדרש צפ' קורח עה"פ ויקח קרח, מה לקח אמת לקח, וז"צ. ולפי הג"ל א"ש, דאיתא בספ"ק שקרח חשב שכבר הגיע העת שיכיה' עולם התיקון וממילא אין לורך כבר צמנהיג שינהיגם כי ממילא לא יעשו ללכת אחרי ההצל, ולקח לעצמו מדת האמת שיתגלה בעולם צעת אשר יהיה ה' אחד ושמו אחד, אבל באמת הרי לא ה' עדין הזמן לזה, וכן הולרכו למנהיג שיורה להם הדרך הישרה.

ועכ"פ זה הוא התכלית של לימוד התורה שכל מדות הרעות הן בעצמן יתהפכו לעוזה, ועי"ז יתנהג ד"א ובמדות ישרות, ויזכה לילך מחיל אל חיל לעלות עוד מעלות רמות בתורה וי"ש. ויל"פ צפ' כי תלא (דברים כ"ג, ו') „ולא אזה ה' א-לקיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' א-לקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' א-לקיך" שעלם הקללה דהיינו המדות רעות שורש של בלעם הרשע, הפך השי"ת לברכה שכן בעצמן נהוו למדות עוזות, כי אהבך ה' א-לקיך.

לימוד התוכ"ק לריכה שתכיה' בשמחה, שזכה להיות עבד ה', (תהלים ק'), צ' „עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה". והאר"י הקדוש זי"ע גילה לתלמידו הקדוש רח"ו זי"ע שמה שזכה לכל המדרגות הנוראות שלו ה' רק עיי שעשה את כל עבודתו בשמחה עלומה שמחה של מלוא, ובאמת שעלם השמחה היא עבודה רמה ונשגבה. ויל"פ „עבדו את ה' בשמחה", שתעבדו את השי"ת במלוא זו של שמחה „ובואו לפניו ברננה", כל עת שתבואו לפניו, בתורה ותפילה וכל מלוא תכיה' „ברננה".

ואמנם לזכות לשמחה אמתיית זה גופא הוא רק ע"י החוכ"ק, פקודי ה' ישרים משמחו לז' (תהלים י"ט, ע'). וצמחה אצות (פ"ו מ"א) רצי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' משמה את המקום משמח את הבריות וכו' כי סגולת התורה שלא רק את לומדי' היא משמחת כ"א גם את כל מי שיש לו אחי שייכות להלומדה, וכידוע מרצוני הגה"ק החת"ם זי"ע, שצנו הגה"ק ר"ש סופר זי"ע צימני אצרכותו, צאה זוגתו הרבנית בקובלנה לחמ"י מן החת"ם כי בעלם למשל אם שוכח לגשק המזוזה יכול לזכות מכה זה כל היום — וקרא אותו אציו מרן, ודיבר עמו אחי ענין, הגה"ק ר"ש ז"ל היו עיניו מוסבות לז' אחר, ואמר לו אציו שיסתכל דוקא עליו וכן דיבר עמו לערך חצי שעה, ומאז והלאה היו תמיד שמה ועוז לב. ויל"פ צזה מ"ק בתהלים (ס"ח, ד'), "ולדיקים ישמחו יעללו לפני א-לקים וישישו בשמחה". ולכאורה נ' כפול הלשון, "ישמחו יעללו", ופי' המפרשים שהדיקים שמחים צזה גופא שזוכים להיות בשמחה, ישמחו שיעללו לפני א-לקים, ולדרכינו יל"פ שלא רק שהם צענמם זוכים לשמחה רק שעוד משפיעים שמחה גם על האחרים שצסצובותיהם, וז"ש ולדיקים ישמחו צענמם, וגם יעללו את אחרים לפני א-לקים וישישו כלם בשמחה לפניו ית"ש.

באופן שני יל"פ דהנה ע"י השמחה אפשר להמתיק הדינים ולהשפיע השפעות עוזות על כל הכלל ישראל, "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה" (ישעי' ל"ה, י'), שע"י השמחה יום היגון והאנחה, ומסגולת השמחה להפוך את הכל לעובה, ולדיקים ישמחו ועי"ז יעללו לפני "א-לקים" שהוא מדה"ד, וישישו בשמחה שהכל יתהפך ע"י השמחה לעובה.

באופן שלישי יל"פ עפ"י מה שפירשו המפרשים צמסכת מגילה (כ"ח.) שאלו תלמידיו את ר' זירא צמה הארכת ימים אמר להם מימני לא הקפדתי צחוך ציתי וכו' ולא ששתי צחקלת צצירי וכו', ופי' הכוונה שצשהי תקלה לחצרו צאותו העת לא היו צמה אפילו צשמחתו של עצמו, רק היו מצטער צצרת חצרו, ע"כ "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", שרק אז אפשר להציג "ששון ושמחה" צכפליים לו לעצמו וגם לחצרו, כשנסו יגון ואנחה, שלא יהיו יגון אצל עצמו וגם לא ישמע אנחה מחצרו, ואז יוכל לשמות, משא"כ כשחצרו מצטער גם הוא אין שמחתו שלימה, ולדיקים ישמחו אז כשגם אחרים שמחים ועוללים לפני השו"ת, כשגם לאחרים לא חסר כלום רק אז ישישו בשמחה. וצזה יל"פ המדרש עה"פ (ישעי' מ', א') "גחמו

נחמו עמי יאמר אל-לקיכם, דברו על לב ירושלים וגו' כי לקחה מיד ה' כפלים
 בכל חטאתיה", ובמדרש ע"ז (איכ"ר ספ"ח) חטאו ככפלים וכו' ולקו
 ככפלים וכו' ומתנחמים ככפלים דכתיב נחמו נחמו עמי ול"ב, ולפי הנ"ל
 י"ל דכשהקב"ה רוצה לשמוח כזיכור אל"ה לו לשמוח רק כשגם בני ישראל
 משתתפים בשמחתו של הבורא ית"ש, משא"כ כשישראל מלעטרים אין שמחתו
 שלימה לפניו, נחמו נחמו עמי נחמה ככפלים, להשי"ת וגם לבני ישראל עם
 קרובו, ואז תהי' הנחמה בשלימות כשישמה ישראל צעוסיו ובני ליון יגילו
 במלכס. ועד"ז יל"פ (דברים ד', ד') „ואתם הדבקים בה' אל-לקיכם חיים כלכם
 היום" כשאתם דבקים להשי"ת ממילא תהי' שמחתו שלימה רק כשגם אתם
 תהיו שמתים וממילא יעזור לכם שתזכו להיות חיים כלכם היום.

ועי"ז שיקמה האדם כנפשו מדות עובות, בניקל יוכל להרבות לו עי"ז
 קנין התורה, שע"י המדות הטובות שצקרו ימלא הרבה חברים
 שירצו להתקרב אליו ולהתחבר אתו, ודיבוק חברים הוא מהמ"ת דברים
 שהתורה נקנית בהם כדאיחא באבות (פ"ו מ"ו). ויל"פ צזה המשנה (שם
 פ"א מ"ו) וקנה לך חבר, ופי' בספר חסידים שהקנה תהי' לך לחבר בכתיבת
 חידושי תורה, ולענייניו י"ל כע"ז באופן אחר קלת עפ"י הגמרא (תענית
 כ':) לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז, וז"ש „וקנה" אם תהי'
 רך כקנה אז „לך חבר" תמלא לך חבר בניקל, כי ברוב פעמים אדם מונע
 מעצמו חברים ע"י המדות הרעות שלו, ועל כל דבר קטן שנדמה לו שחברו
 עשה כנגד רצונו תיכף מתקלף עליו ומתפרד ממנו, משא"כ כשיהי' רך כקנה
 ועל כל גל וגל יענע לו ראשו (יצמות קכ"א). וידין אותו לכף זכות, עי"ז
 יעזור להם השי"ת שאיש את אחיו יעזורו ושיניהם ביחד יגדלו וירצו בחכמת
 התורה.

בישעי"ה (ס"ו, א') „כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי אי זה
 בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי", הנה כתיב (שמות כ'),
 כ"א) „בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך", השי"ת
 הצטיח לנו שבמקום שהזכרת שמו תהי' מצוי' נזכה שם להשראת השכינה
 הק', ואמנם מוצן מעצמו שזה רק במקום שמבקשים את פניו ית"ש ורואים
 שהשכינה הק' תשרה ביניהם, משא"כ במקום שח"ו מרחיקין אותו ית"ש,
 והשראת השכינה אי אפשר להיות רק במקום קדוש (דברים כ"ג, ע"ו) „כי
 ה' אל-לקיך מתהלך בקרב מחנך להילך ולתת איביך לפניך והי' מחנך קדוש
 ולא יראה בך ערות דבר ושז מאחריך". כי הגם שה' אל-לקיך מתהלך בקרב
 מחנך, אמנם רק בתנאי שיהי' מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, כי אז

ושז מאחריו, השאלת השכינה הק' א"ל להיות רק במקום שמלוי שם עברה
 וקדושה, השמים כסאי ובהרץ הדם רגלי שהקצ"ה משרה שכינתו בתחתונים
 ואמנם בתנאי שיחי מקום עהור וקדוש, איזה בית אשר תבנו לי, צבית אשר
 שם הוא מקום מנוחתי שאמלא שם מנוחה, שלא יראה שם צבית הזה שום
 ערות דבר, ולא במקום אשר ח"ו מגרשין את השכינה הקדושה, שם אפילו
 כשמזכירין את שמו של השי"ת צע"כ אין הצרכה מלוי' שם, ואפילו התורה
 שלומדים צבית כזה א"ל שחבי' לה קיום, "ואתם הדצקים צב' א-לקיכם"
 "חיים כלכם היום", זה מקרי חיים, כשדצקים צהשי"ת ומתנהגים עפ"י
 התורה"ק, ע"כ החיוב על כל א' וא' להשתדל שלא יניח לגרש את
 השכינה הקדושה מתוך ביתו ולא יראה ולא ימצא בכל
 גבולו שום דבר פסול, ביבע"ר, מאגאזינע"ן, דו"אק בוקס,
 זשורנאלע"ן, צייטונגע"ן, או הכלי המתועב הנקרא שמו
 רעד"א ושאר כלי משחיתים, כלים מכלים שונים, אשר
 כולם מגרשים השכינה הקדושה מהבית, ושכינה מה אומרת
 קלני מראשי קלני מזרועי, "מדוע צאתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעי'
 נ', צ') כי הלא כלפור נודדת מן קנה כן השכינה הק' נודדת מצית אשר
 הסט"א מקנת צו, ועל בני התורה מוטל הדצר הזה, לטהר הן את ציתם
 והן שאר צתי צי"י הקרוצים והרתוקים שיחיו מלויינים בקדושה וצטברה
 ואז גדול יהיה כבוד הבית הזה בית נאמן בישראל, וכמוצן לא צלשון חולפה
 ועזות ח"ו, רק צלשון רכה וצחתונים ידצר לצקש אותם להעצור מעליהם את
 מחשבת הילכה"ר אשר חשצ על היהודים, שרולה לעקור ולגרש אחרי כל
 נדנדו גילוף דקדושה ע"י הדצרים הנזכרים, המלאים מצית ומחון צכופ"ר
 וצניבול פה וצכל מיני לילנות והשקפות רעות על כל דבר שבקדושה וארם נחש
 צין שיניו עומדת להציה את זוהמת החלונים אל תוך הבית פנימה, וצאמת
 שגם צדורות הקודמים תמיד הי' להגוי אותו הפרלוף ואתה הלארה חיות
 רעות צלורת אדם, וכצר מאלו תמיד היו הכופ"רים שואגים לטרף את עם
 מרעיתו ולחן ידו של הקצ"ה, אצל עכ"פ הכלל ישראל הצדלו מהם, וכל
 תינוק ותינוקת היו צקיאים צטומאה וטהרה להצדיל ציניהם, וידעו שאין להם
 שום שייכות וצחתצרות לשכינהם הערלים המזוהמים, ואמנם צדורותינו אלו
 נהפוך הוא, שצטורה"ר נהפך הלארה לינרא דעצודה זרה ומינות והגוי הזה
 צעלמו פשע לורתו הנשחחה שהיתה עמונה צקרצו ולצש לורה אחרת צכלי
 משחיתיו השונים, וכותצ וחותרם, וסופר ומונה, ומתוה דעותיו הכוצצות צכל
 עניני הכלל והפרע העומדים על הפרק, ואלו האגשים אשר עוד ידעו צבהורות

הקודמים להתרחק מהם ומהמונים, הם בעצמם כבר עומדים לפופים ומשתחווים להע"ז שלהם לשמוע בדיוק מה צפיו של עשוי, ומכ מדבר בענין זה זהה ואותן הדעות והשיטות שיצטר הערל הזה וישמיעם על הרעדיא, או שיכתבם וידפיסם בהליטונגען, הוא הקדוש ח"ו, ומושכים את העון בהבלי פיהם השוא, וככה מדרגא לדרגא, עד שבעצות העגלה חטאה, ואז כבר רואים את החורבן וכבר מאוחר, אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ומתן אל דעתו להתבונן בעוודו איש בעוודו צימי בחרותו טרם ששטפוהו גלי הכסיונות, ואז יזכה להעמיד בית נאמן בישראל על רוח ישראל סבא ויזכה לדור ישרים יצורך ולזכרת ה' אשר הוא תעשיר וגדול יהי כבוד הבית הזה אשר הוא בית מנוחה להשכינה הק' לעולמי עד.

מההכנות הצריכות לקיום החורה הוא שיתנהגו בכל העניינים בלגיטיות בקדושה ובעברה, שכל רואיהם יכירו כי הם זרע ברך ה', ובנקיות שכל בהגדים יהיו נקיים והמקום יהי נקי והגוף יהי נקי, ובכלל זה לעבול עצמו בכל יום במקוה עברה אשר מסגולת המקוה היא שגם מטהרת את המחשבה, וממילא יזכה על ידי העברה והנקיות, אל גדר הקדושה ושמירת מדת היסוד. ויש לומר שזה הרמז (בראשית מ"ד, י') „אשר ימלא אהו יהי לי עבד ואתם תהיו נקיים“ שהעלה לזכות לזה שיהי לי לעבד למדת יוסף הדיק מדת היסוד, הוא „ואתם תהיו נקיים“ שחזרו להתנהג בנקיות בקדושה ובעברה, הן במקוה והן שאר העברות וטברה מציאה לידי קדושה (ע"ז כ':). ויזכה לכל המדות הקדושות.

ואמנם עיקר היותר גדול לעברת המחשבה הוא העסק בהתח"ק בעיון וכמש"כ הרמז"ס בסוף הלי איסורי ביאה, וז"ל גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מחגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד עכ"ל. ויל"פ שזה בתהלים (קי"ט, ג"ע) „חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיק“, שחשבתי הדרכים והעלות שיוליכו אותי אל מדריגות הקדושה והעברה „ואשיבה רגלי אל עדתיק“, התבוננתי שהעלה הטובה ביותר היא ללמוד התח"ק בעדות והחוקים והמשפטים ואז התח"ק כבר תולכיני לכל הדרכים הטובים.

מהנסיגות החזקות בעיקבתא דמשיחא שהיאל"ר מניח עליהם כחותיו הוא ענין הבטחון בהש"ת, שמונע את בני"א מלצטות בשם ה', רק לפנות אל רבנים ושעי כזב, ובתחבולות יעשה מלחמה, ללחום את לחמו,

להביא ערף נביתו, בצטחוניו על כחו ועוֹסֵם ידו אשר הוא יעשה לו את החיל הזה, וממילא יעשה הרבה פעולות אפילו אם הן מנגדות לחוקי התורה"ק בחשבו שכלי השתדלותו העצומה חסר יבואנו, וכפועל יוצא מזה נשחרש המנהג הרע הזה בכמה ישיבות ללמוד לימודי חול וחכמות חילוניים, שעי"ז כשיגדלו ימלאו פרנסה מזומנת להם, ומצטלים עי"ז את תינוקות של בית רבן מלימוד התורה"ק, ובאמת שהוא טעות גדול מר מאוד לבטל השעות היקרות הללו במיעוט שנות הבחירות, צעת ינקוחת אשר היא כלילא דוורדא (שנת ק"ג), על חשש שמא לא יהי' לו פרנסה, ומחשבות כאלו פיגול הוא לא יראה לחשוב שהשי"ת הכל יכול הן ומפרנס לכל מקרי רחמים עד ציני כנים, לא יוכל חי' לפרנסו בלא זה שיעבור על איסורי התורה"ק לבטל מת"ת הרבה ימים ושנים על ענין אשר כל באיה לא ישובן שלמים בחורחם ולדקתם, וכאשר לווחו עי"ז ככרויח רבינו קוב"ק החת"ם זי"ע ותלמידיו ושאר גאוני ולדיקי דורות שלפנינו, והלא עם כל ההשתדלות, ועם כל הלימודים הללו צדיעול תורה על זמן הרבה, האם מצטחים הם כבר שלא יחסר להם פרנסה, הכי אז אין לריכים עוד לצטח וללפות על חסדי השי"ת, הלא הנה א-לקינו זה קוינו לו תמיד ויושיענו, ורק בישועתו נגילה ונשמחה, כי הוא מצטח כל קאוי ארץ וים רחוקס, ותמיד רק עליו נשליך יהבינו, כי אין לה' מעשור להושיע ברב או צמטע. וזהו יל"פ בישעי' (כ"ו ד') "צטחו צה' עדי עד כי צי-ה ה' לור עולמים" שהגביח עומד ולוח, "צטחו צה' " כי הלא "עדי עד", על הצטחון הזה אתה ממילא מוכרח לסמוך עליו עדי עד לעולמי עולמים, ואפילו אם נדמה לך שפרנסתך מזומנת לך גם אז אתה מוכרח לצטח עליו וממילא הצטחו צו תמיד גם קודם שנראה לך ישועתו, [כי צי-ה ה' לור עולמים, כי יש לסמוך עליו שהוא דחילא, ה' סלע ולור מחסה עולמים, רש"י].

בפ' האזינו, "כי שם ה' אקרא הבו גודל לא-לקינו". יל"פ עפ"י מה שפי' הגה"ק הישי"מ זי"ע צתהלים תפלה למשה את הפסוק (תהלים ע'), י"א) "ויצטחו צך יודעי שמך כי לא עזבת דרשיך ה' ". ופי' עפ"י מ"ש צס' הלכה אדם מישראל צליקועים צסוף הספר וז"ל צפסוק וארא אל אצרהס וכו' ושמי ה' לא נודעתה להם פירש"י לא שאלו אותי שמי וגם הקימותי את צריתי וכצצא לקצור את שרה לא מלא עד שקנה צדמים יקרים, והוא תמוה מה חיבור הדברים להדדי, ושמעתי פירוש נחמד מפי מו"ח הרה"ח מוהר"א הג"ל הרבה פעמים עפ"י דאיתא צירושלמי דקידושין א"ל ר' יוסא לר' צון תא ואמסור לך שמא דמפורש א"ל לית אנא יכול צגין דאנא אכיל מעשר ומאן דיצע לי לית לי' לאתהנוי' משל אחרים, והשתא א"ש בלא זה לא הי' יכול

לומר לא שאלו אחי מה שמי דלמא משו"ה לא שאלו אחר שמו שהוא שם המפורש משום שרצו להגות משל אחרים, לכך מתרץ רש"י ולא עוד אלא בשעה שרצה וכו' לא מלא וכו', דהיינו שלא רצה ליקח מעפרון צמתנה עד שקנה צדמים יקרים וכו' וא"כ לא רצה להגות משל אחרים ואעפ"כ לא רצו לשאול אחר שם המפורש, ושפיר אחי לא שאל אחי מה שמי, עכ"ל. נמלא דמאן ידיע שם המפורש אכור לו להגות משל אחרים, וז"ש ויצטחו בך דייקא ולא יהנו משל אחרים יודעי שמך היינו שם המפורש, עכ"ל היש"מ. והנה התוספת יו"ע (בברכות פ"ז מ"ג) מתרץ את שינויי הגויסחאות בין ברכת הזמון לברכת התורה, דבברכת הזמון תיקנו א-לקינו וצבה"ת ה', ותי' וז"ל אמנם זה מצוה כי המזון הדין נותן לכלל את צרואיו ולפיכך תיקנו זה השם שהוא מדה הדין והוראתו א-לקות ואדנות, אבל התורה לא נתנה אלא בחסדו כדאמר למען נדקו יגדיל תורה ויאדיר כי איזה שורת הדין הנותנת להודיע דרכיו ומשפיעו לצרואים והרי לא עשה קן לכל גוי שהם ג"כ צרואיו ולפיכך תקנו בברכת תורה שם זה שהוא מדה הרחמים ע"כ. ולפי"ז א"ש, כי שם ה' אקרא" שם המפורש ובע"כ שיש בו מדה הצטחון צהשי"ת ואינו רוצה ליהנות משל אחרים בידעי כי מאן דהיב חיי יהיב מזוני ודין הוא שיפרנסני וגבן, הבו גודל לא-לקינו" שלכן תקנו בברכת הזמון לומר א-לקינו.

ובמירא מובן שאין לצטל הזמן על השתדלות אחרי פרנסה, וצפרע צאופניס כאלו שיש בהם חשש סכנת הגשמה והנפש, וצאמת שכל עינין של דאגה הלא היא רק על רגע וכמאמר החכם (המוצא בשלה"ק) העבר אין העתיד אינו עדיין וההוב כהרף עין וא"כ דאגה מנין, נמלא דכל הרעש מזימות ותחבולות אדם יום ולילה לא ישבות לצבור הון הכל בשביל הרגע, וצזה פי' הגה"ק א"א הר"ר ברוך ממעצבוש זי"ע מ"ק (תהלים ל"ה, כ') „ועל רגעי ארץ דברי מרמות יחשבון" על אותם הרגעים, ולא יהבוננו שאין כדאי כי הכל רק בשביל הרגע ע"כ. ויל"פ צזה (דברים ד', ד') „ואתם הדבקים צה' א-לקיכם חיים כלכם היום" שרק צאופן כזה תזכו להיות דבקים צהשי"ת כשהיים כלכם היום שתזכו למדריגת „היום" לידע שכל הדאגות והעירודות הוא רק על היום צחי' ההוב כהרף עין, כי היום יעבור ויפנה, ואז תזכו להיות דבוקים צה' וצתורתו. (ועיין צספר על השמים אות שי"ד פי' על עוד מ"ק צצחיה ז).

באופן שני יל"פ מ"ק זה „ואתם הדבקים וגו' " צהקדם דצה"ק של העצדות ישראל צפי' צחקותי שפי' את המשנה (אבות פ"ג מ"ב) רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש

את רעבו חיים בלעו, ופי' וז"ל עיקר העבודה להשי"ת ע"י האהבה הגדולה ברשפי אש שלבבת י"ה ולדבקה בו בכל מיני אהבות שאנו מרגישין בתענוגי עוה"ז יתר מזה תהי' אהבת ה' בלב אהביו ושוגה בה תמיד כאילו חולה חולת האהבה כמ"ש הרמב"ם בזה"ל בסוף הלי' תשובה ע"ש ולפי קשוע הנפש במע"ע תגדל האהבה עד שמגודל התענוג יוכל האדם לבוא לידי כלות הנפש ותשוקתה להפרד מן הגוף כדי להתדבק במקור החיים בחי החיים ואמרו רז"ל וע"כ אתה חי, פי' שתלך צעודהך בחינת יראה וחרדה ובושה מלפני רם ונשא עקרא ושרשא דכל עלמין וע"י בחי' היראה נטהוה בחי' הלאמוס והגבול וישוץ דבר על מכונו כידוע לבחי' בסוד ה', וז"ש רבי חנינא ס"ה אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות כלומר שתתפלל לה' שיתן לכם שלמות של מלכות שמים, דהיינו האהבה וגם היראה בעת שתמליכו אותו בחורה ותפלה ומע"ע שאלמלא מוראה פי' שלולא היראה ותעבדו רק בחינת האהבה אז איש את רעבו חיים בלעו, איש רומז להקב"ה ורעהו זה האדם שעובדו בדביקות ותענוג ונקרא רעים ואחיס להקב"ה כנודע, יהיו חיים בלעו, כי מחמת התענוג והדביקות תתפרד הנפש מהגוף לגמרי, ולכן תתפלל גם בעד היראה, וזהו שלומה של מלכות שמים, כי בע"כ אתה חי ע"פ האדמה עד אשר קצץ לך ימי חלדך עכדה"ק. וז"ש ואתם הדבקים בה' א-לקיכם חיים כלכם היום, שלכאורה אם אתם דבקים בהשי"ת א"כ תוכלו לבא לידי כלות הנפש ותשוקתה להפרד מן הגוף, ואמנם כיון שאתם דבקים בה' א-לקיכם" ה"י" הוא מזה"ר בחי' אהבה, א-לקיכם" הוא מזה"ד בחי' יראה ונאמוס, וכיון שאתם משתפים שתי המדות ביחד אהבה ויראה לכן חיים כלכם היום.

בפ' ראה, אצד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ואבדתם את שמש מן המקום הבה, לא תעשון כן לה' א-לקיכם", ולכאורה אינו מובן שייכות ב' מלות אלו זל"ז (עיון ברש"י ד"א וכו') ולפי הראשון אינו מובן. ויל"פ דבנה כלל גדול לקיום תורתנו הקדושה היא לשמור את כל הגדרים והסויגים שעשו רז"ל להתורה"ק ובכלל זה לשמור על כל המנהגים הקדושים שהונהגו בתפלות ישראל וכמו שאמר מרן קוה"ק החת"ם זי"ע שעיך הכח שלנו הוא הרמ"א על השו"ע שהביא כל המנהגים והוא הוא עמס קיום התורה וח"ו לזלזל בשום מנהג ישראל קדושים, וזה לעומת זה כמו שדרך ה"ה"ר להתחיל בדברים הקטנים כדאיתא בשנה (ק"ה:) כך אומנותו של יזה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבד ע"ז והולך ועובד, ע"כ. וכמו"כ הוא להיפך

ג"כ, שאם נמסור נפשינו על קיום שמירת כל המנהגים ודרכי אבותינו ורבותינו הק' נזכה עי"ז. לילך מחיל אל חיל לשמור ולעשות ולקיים את דברי התורה"ק באהבה, משא"כ אם ח"ו נתחיל לזוז אפילו זיז כל שהוא מדרך הישן המקובל לנו מדור דור, אז ח"ו מי יודע לאיזה מדריגה נגיע, השם ישמרנו. (ישעי' ה', י"ח) „הוי משכי העון בחצלי השוא וכעצות העגלה חטאה" (גוררים ירמ"ר עליהם מעט מעט בחלה בחצלי שוא כחוט של קורי עכביש ומשנתגרה בהם מתגבר והולך עד שנעשה כעצות העגלה שקושרין זו את הקרון למשך, רש"י). ויש להסביר הדבר כמו כשמגלגלין חתיכת שלג על פני שלג אחר ככל שתרצה לגלגלו יתרצה השלג על העיגול עד שנעשה הר גדול, וכמו"כ בכל המנהגים והגדרים ותקנות חז"ל שאם ח"ו עוזרים עליהם לבסוף נעשה הר גדול וכעצות העגלה חטאה, וז"ש אבד תאבדון את כל המקומות, ואבדתם את שמש מן המקום ההוא שחשש אחרי העי"ז שלא תשאר אפילו נדנוד חטא בעלמא שהסוף מזה הוא ח"ו שאומר לו לך ועבוד עי"ז, וכמו"כ הוא צדד הקדושה „לא תעשון כן לה' א-לקיכם" לעבור את פי ה' קענה או גדולה, כי אז ח"ו תהי' הסוף כמו בעבוד עי"ז. (תהלים ל"ד, י"ג) „לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם". אפ"ל הכוונה, „לכו בנים שמעו לי", כשאתם בצחינת בנים ששומעים לקול אבותיהם והולכים בדרכם, זה בעלמא הוא היראת ה' אשר אלמדכם, זה בעלמא נכלל בגדר יראת ה', לשמוע בקול הורים ומורים ולילך בדרך התורה, לא בדרכים של המתחדשים פורקי עול התורה מעליהם, ובמסכ' ברכות (ט"ז:): ר' זירא בחר דמסוים ללותי אמר הכי יבר"מ ה"א שלא נחטא ולא נבזש ולא נכלם מאבותינו, ויל"פ שלא נחטא כלל ולא נבזש שנזכה להתצונן בעלמא את הדרך הישרה ולא נעשה לומר שאין דרך זו מסוכנת, ורק לבסוף נתחרט עי"ז, ואז בושח חכסנו, רק שנזכה להתצונן בהתחלה פועל היוצא מדרך הזו, ועב"פ אם כבר התחלנו לילך בדרך לא טובה, אז אנו מבקשים יר"ר שעב"פ לא נכלם מאבותינו שלא נמשך בזה הדרך עד שנהי' ח"ו לחרפה ולכלימה, ואז כשנלך בדרך האבות יומשך זכותם ויגן גם עלינו כי ברית אבות לא תמה (שבת נ"ה.). וי"ל הכוונה שכל זמן שנקראו עוד אבות שאנו מחזיקים בדרכם אז בריתם וזכותם לא תמה ובזכותם נזכה להגלל מהמים הזדונים ולהתדבק בדרך התורה ביתר שאת.

וענין זה של התחזקות במדת הבעתון לצטוח בשם ה' שהכל מושגח מאתו יתצרך בהשגחה פרטית ואל יעזבו ואל יעשו, הוא נכלל בענין השמיטה שיוותה לנו התורה"ק לכל נשקע לגמרי בהארציות, ולהשזב שיעקר גדולי הארץ הוא ע"י מלאכתיו ומעשה ידינו, „ואמרת בלבבך כי ועזאם

ידי עשה לי את החיל הזה", וע"י שמטה נתזון שאדרבה כשהארץ שובת ממלאכה אז נחרצה צה הברכה, ועי"ז נזכה להזכיר את עצמינו מזמן לזמן תכליתנו האמיתי, וז"ש ובכל ארץ אחזתכם גאולה תחנו, ועי"ז תהי' הגאולה גב, "לארץ" להארציות לכל נתגשם לגמרי וזכור שאין עסק עולם הזה דבר נלחי, ורק זה התכלית והשורש של כל התורה כולה להתזון כי רק גרים אנחנו בארץ, מה ענין שמיטה אלל הר סיני, אלא מה שמיטה נאמרה מסיני, כמו"כ באותה הצחינה נאמרה כל התורה מסיני, ובכל מלות התורה"ק נזכור את ענין ותכלת כוונת השמיטה לידע שהכל מתנהג בהשגחה פרטית ולהאמין באמונה שלימה שיש מנהיג לצירה והוא לדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים וכל הטעירות וההשתדלות הוא ללא הועיל, ורק אז כשנדע כל זאת בצירור נוכל לקיים בניקל את כל התורה הקדושה בכללותי' ובפרטותי' ובדקדוקי'.

וזה כלל כל התורה"ק שנדע כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ותכליתנו הנלחי הוא רק ע"י שמירת התורה"ק ולא בכה יגבר איש, כי הלא מה כחנו ומה גבורתנו שנסמוך ע"ז הלא אין כחנו אלא צפה להתפלל ולבקש מאת השי"ת ברחמים ותחנונים שירחם כבר על שארית ישראל לגאלם גאולת עולם גאולת הגוף וגאולת הנפש, "הקול קול יעקב והידים ידי עשוי" (בראשית כ"ז, כ"ב), ובעבור"ר כמו מלא ועד עתה מתחדשות עלינו תמיד נסיונות חדשות ומלחמות חדשות בהכחות השונות אשר מתחדשות לבקרים להסית ולהדיח את כל הכלל ישראל ח"ו, וגם צזה שלטה ידי הסע"א להכניס מחשבות זרות בלב ישראל הקדושים, להיות נתפס ברשת אלו אשר אומרים ידינו רמה, וכאילו ח"ו אפשר ללאת מהגלות ע"י כחות עצמיים וגשמיים, שקר הסום לתשועה וברוב חילו לא ימלט, הנה עין ה' אל יריאיו למיחלים לחסדו" (תהלים ל"ג), והשורש של כל אלו הנסיונות אחת הוא ששוכחים את העיקר, "זור ילדך תשי ותשכח אל-מחלך" (דברים ל"ב, י"ח) ושוכחים ח"ו בישועת ה' כהרף עין, ושרק הצוכ"ע מנהיג את עולמו, ועליו נהרגו כל היום ונחשצנו כלאן עבחה, ומסרנו את נפשינו לכל מיני מיתות משונות רח"ל בכל הדורות, ועליו נשליך יהצנו להלאה וגמסור את נפשו על שמירת התורה"ק בכל פרטותי' ודקדוקי' ורק עי"ז נזכה ללאת מהגלות המר והנמרה מאפילה לאור גדול, "אלה ברבז ואלה בסוסים ואנחנו צסם ה' אל-לקינו נזכיר, "והי' ציוס ההוא יתקע צשופר גדול וצאו האובדים מארץ אשור", אלו שנפלו וגאצדו בנסיונות של כחי ועו"ס ידי הן בלקיחת גאולה של שקר בכחות עצמיים דוגמת ארץ אשור כמו שנאמר (בושע י"ד, ד')

„אשור לא יושענו“ וכן „הנדחים בארץ מזרים“ שהיתה מלאה כשפים וצעלי מדע בהכמות חילוניים כל אלו יהגועו ויתעוררו לשמע קול חקיעת שופר של נשיח ואז יבירו את האמת כי לא הלכו בדרך הנכונה בדרך התוכי"ק ויצאו „והשתחוו לבי צהר הקדש בירושלם“, ואמנם עיקר הזמן על השוכה ומע"ט הוא רק היום עוד לפני ביאת הגואל לדק צעת אשר עדיין החשך חכסה ארץ ולכן עכשיו הזמן שנתחזק כולנו בשמירת התוכי"ק במסיני"פ עדי חכנה חרבות עולם ומסדי דור ודור תתקומם בקיצון נדחי ישראל בהתגלות כבוד מלכותו יתברך בביאת משיח בן דוד במהרה דין, אמן.

תשובה שבי' כ"ק אדמו"ר שליט"א בימים אלו „להלכה ולמעשה“ והדפסגוה כאן בהסכמתו

שאלה

נשאלתי כמ"פ אודות הכלי משהית הנקרא ראדיא האם מותר להחזיק כלי זה בביתו, כי בעו"ה נעשה כהיתר גם בעיני החרדים אל דבר ד'

תשובה

א) הנה אס כי בדבר זה כבר רשמתי בקולר אמרי"ם בהקדמת חצורי הדל על השמים (בשנת תשי"ח לפ"ק) וכן בהקדמה לחצורי צרכות שמים (שנת תשל"ח לפ"ק) כמה טעמי כעיקר ששורש פורה ראש ולענה הלזו חיוז לבגרו מגבול ישראל, אמרתי לזא צביאור קאת מנד ההלכה שלא תכא נראה כחסידות או כחוק בלא ראיות, וזה החלי צעה"י. הנה צערך כלפני שצעים שנה בנאח לעולם כלי הפאנאגראף, בהשמעת שירי עגזים וגזים המשוררות, נאשר מפי הגדולים ז"ל, וגם מופת הדור אציר הרועים הגאון מו"ה עמרם בלום זי"ע צשו"ת בית שערים (סי' ל"ג) מסיק להחמיר — ויען כי יש לי לדון איזה ענינים צדי"ק אצא על סדר דבריו — הנה שם נשאל אודות הכלי פאנאגראף האם מותר לשמוע משם קול נשים מזמרות משום קול צאשה ערוה. והביא הגאון ראוי להתיר מע"ז (כ'). דאשר להסתכל בצגדי לצעוני' של אשה, ואמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שטוחי' ע"ג כותל, אמר רב פפא ובמכיר צעליהן, והכי קוי"ל

(אכ"ע סימן כ"א) אסור במכירה שמה יצא להרהר, וה"ה בקול באשה ערוה שרי לשמוע בלא מכירה, ויש סמוכים לזה (ממגילה ט"ו). רחב בשמה כו' יעל בקולה כו' א"ר ילחק כל האומר רחב רחב כו', אמר לי רב נחמן אגא קאמינא ולא איכפת לי, אמר לי כי קאמינא ביודעה ומכירה, ואם כן דומי' דהכי משמע ציעל בקולה, היינו ביודעה ומכירה, וצפירוש אמרינן בסנהדרין (מ"ה). אמר רבה אין יצר הרע שולט אלא כמה שעיניו רואות, וע"ש בתוס' דביודעה ומכירה אז גם שלא צפניה. עכ"פ להלכה מותר, רק מכושר הדבר, אחד"ק של הצית שערים.

והנה המסקנא דמכושר הדבר למעשה לשמוע, א"כ ממילא פשיטא דלכתחילה גם ל"י הגאון אסור. אמנם באמת נראה דמלד ההלכה הוא כן, דמה דמדמה צב"ש לבגדי צעונים, ל"ז להצין ד"ק, דהם שני דברים נפרדים. גבי צבדי צעונים אנו דנין משום שמה יצא להרהר, ע"ז אמרינן דוקא ביודעה ומכירה, לא כן בקול באשה דהוא משום גדר ערוה, ושם לא מלינו צעום מקום חילוק צין יודעה ללא יודעה. וראי' לענין, לבו רואה את הערוה, וכי האיסור משום הרהור, הלא הוא אינו רואה כלום, רק שאינו מופסק בהגורה וכדומה והוא מכוסה בצגדיו אחר הרהור שייד, ועכ"ת, דענין ערוה הוא גזכ"כ, צין צצא להרהר או לא, וא"כ גם בקול באשה ערוה, הוא איסור אפילו בלא יצא להרהר, כגון שאינו מכירה, מ"מ הלא היא ערוה לענין השמיעה כדילפי' מקרא, ואין לדמותו לבגדי צעונים אשר שם כל איסורו הוא רק משום הרהור, וכן יש להציא ראייה מערות קטן והשאר הדומה, אך שם יש לפלפל, אולם מהני"ל צודאי ראי'. וכן ראייתו צפתח עינים לרבינו הרחיד"א ז"ל (בע"ז כ' ע"א) צשם ספר קדמון כ"י, דהצעה צנשים אפילו צדרך העברה אסור משום ערוה ע"ש היעצ הרי דענין ערוה לא משום הרהור, רק איסור לעצמו.

ב) ומה שהציא הגאון ז"ל ראי' ממגילה (ט"ו). הנה יש לפקפק מצ' טעמי', ראשית כיון שצגמרא איחא זאת רק גבי רחב, אין ראי' דגם גבי יעל בקולה כן, ולא כולם צחדא מחתא מחחינהו, שנית שם הלא מציא הגמ' המכשול הגדול, שבא על ידי האמירה או שמיעה או ראי', ולזה צריך דוקא יודעה ומכירה, לא כן לענין איסור ערוה, אפילו בלא יודעה הוא כן, וזהו מוכרח צפשטות הגמרא להמעין שם.

ג) וראיתי צאור הפוסקים (סימן כ"א) שהציא מכמה גדולים לאסור, וגם מקצת ממה שכתחתי לעיל מצאתי צדצריהם. ודרך אגב ראיתי

שם לענין מהו גדר „אשה“ גדולה או קטנה. הנה צפניי צממה דוכחי (ומהם גם צהקדמתו לם' נשים) וכן צקידושין (ג' ע"ב) (צתוד"ה ואימא לדידה) מיישב שם קושיה התוספות למ"ל תרי קראי קיחה קיחה ואין כסף, דמכי יקה איש אשה הו"א דוקא גדולה כמשמעות לשון אשה, ע"כ צה מקרא השני גם לקטנה ע"ש צד"ק, והנה דבר זה לריך להאריך צו קלח דהנה צמ"ק לכאורה הי' נראה דאשה גם קטנה צמשמע כמו (צפ' שופטים), „ומי האיט אשר ארש אשה וגו'“, הלא גם קטנה צכלל, או (צפ' כי תלא), „כי יקה איש אשה חדשה לא ילא צלצא וגו'“ וכי רק צגדולה אמרה תה"ק כן, וכמו"כ (שם), „אח צחי נחתי לאיש הזה לאשה וגו'“ דנדרש צכולי ש"ס על קטנה ונערה גם יחד, וכן (צפ' חיי שרה), „הנה רצקה לפניך קח ולך ותהי אשה לצן אדניך וגו'“ לשיטת רש"י שהיתה רק צח ג' שנים וכיו"צ הרבה. וכמו"כ גם צלי חכמינו ז"ל צש"ס אשה גם קטנה צמשמע צקידושין (ע'י) אין משתמשים צאשה כלל צין גדולה צין קטנה, וצעירובין (ח"י): מה אולר וכו' אף אשה וכו', טפח צאשה ערוה (צרכות כ"ה:), שלש נשים משמשות צמוך (יצמות י"ב:), ע"ש צסוגיא, אחורי ארי ולא אחורי אשה (צרכות ס"א.), כל המסכל צאלצע קטנה של אשה וכו' (שבת ס"ד:), המרלה מעות לאשה וכו' (צרכות ס"א. ועירובין ח"י:) ועוד הרבה.

שוב העירוני לעיין צד' השד"ח (ערך כללים אות צש"ן) ויען כי שם מאריך קלח אצח על סדר דבריו ואח"כ נצח למנולא פשר דבר צענינים אלו ודרך אגב גם צגדר איש וגדר חרש כיון שמקושרים זה צזה — וצגמר דברי קדשו נחפום מקודם דהיינו גדר אשה. וז"ל שם ודע דכי היכי דמאיש ממשטיין קטן הכי נמוי מאשה ממשטיין קטנה, ציצמות (פרק הצח על יצמתו ס"א:), צחולה יכול קטנה ת"ל אשה אי אשה יכול צוגרת ת"ל צחולה הא כיצד ילאחה מכלל קטנות ולכלל צגרות לא צאחה, וכך הם דברי הרמב"ם (צהל' איסורי ביאה פרק י"ז הל' י"ג) אשה ולא קטנה — [ושוב צביא קושיא על הרצ חקרי לצ וצנו, ואח"כ צביא] וכן שנינו צספרא (צפ' מלורע) ואשה כי תהי צזה אין לי אלא אשה צמורה צח יום אחד מנין ת"ל ואשה מכאן אמרו וכו', ופי' הרצ קרבן אהרן צביא דבריו מרן הרחיד"א צם' צרכי יוסף סי' תנ"ז אות ח' (צד"ה ונראה) וז"ל אין לי אלא אשה צמורה גדולה דכך משמע אשה ת"ל ואשה צוי"ץ לרבות אפי' קטנה צח יום אי' עכ"ל וגם מרן חיד"א שם מסכים לזה דמשמעות אשה היינו גדולה זולת כי כתבו וי"ץ ריבויא עכד"ק. והנה העירוני דגם צגדה (ל"ב). מוצח צרייחא זו של צזה ע"ש צכל הסוגיא וכן מוצח צרייחא זו שם (צדף מ"ד.) וחידוש

שלה הביא משם הש"ת. — ועכ"פ הוא היפך ממה שהבאנו ממשמעות של כמה פסוקים, וז"ל.

וּנְרָאָה פשר דבר בזה דבאמת כמו שדרשינן איש למעוטי קטן כמו"כ אשה למעוטי קטנה, משום דשם איש או אשה הכוונה שהיא ראוי להוליד או האישה כשראוי להוליד, אמנם אם נתארסה או נשאת לאיש אז אפי' בקטנותה נקראת אשה, שהרי היא מוכנת לעת מלאה לקיים ישוץ העולם — ונקרא כתיב (צפ' בראשית) „לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת“, הכוונה שאדם נצרך לשבת העולם אי"כ הוא נקרא איש שראוי לקיים ישוץ העולם, וכן היא כשראוי לקיים ישוץ העולם נקראת אשה. — וראוי ברורה לזה מד' החו"ס (סנהדרין ס"ע. ד"ה בידוע, הוצא גם בשד"ח אות קנ"ח) בדורות הראשונים שהיו מולידים בני ח' אז ה' סימני גדלות קודם י"ג שנים ע"ש היעב, הרי דאיש או אשה המורה על גדלות תלוי בלידה וז"ל.

עב"פ לפי הדרך הזה מתיישבים כל המקומות ונדקו ד' רבינו פני יהושע ג"כ דסתם אשה היא רק גדולה — אולם גם כמו שביארנו דאם נשאת או נתארסה מקריא אשה גם בקטנותה, ולכן כאן גבי כי יקח איש אשה דאיירי בנישאת אי"כ גם קטנה בכלל, ושפיר הקשו החו"ס למ"ל תרי קראי ומיאתו צתיורו של הפנ"י וא"ש. וכל זה בלשון הקרא אולם בלשון חז"ל עב"ח שלא שייך כל זה ושייך ל' אשה אפי' על קטנה כאשר מבואר בכ"ד וכלעיל ולשון חכמים לחוד. ועי' באר שבע (בבאר מים חיים אות ג') ושם בדברי קדשו כתוב לאמור בפשיעות דבכולי ש"ס אשה גם פנוי והביא איזה ראיות וכי דקן הוא למאות בש"ס. ומכאן זה אוסר זמר אשה פנוי ע"ש בד"ק, והנה כל המעיין עיניו שפיר יחזו דגם קטנה זגם פנוי נכלל בש"ס בתיבת אשה וד' חכמים לחוד, וא"ש.

וּדְרַךְ אגב מה שמקשה שם בבאר שבע ממ"ק (שופטים ה') „ותשר דבורה וברק בן אבינועם“ ותי' בדוחק דעפ"י הדיבור הו' — לא ידעתי למה לא הקשה ממ"ק (צפ' בשלח) „ותען להן מרים שירו לה' כי גאה גאה“ הרי שגשים אמרו שירה. וידוע ד' המפ' שעל כן לקחו תופים שלא יבא נשמע קולן, אך בלא"ה שם ילאו נשים לבדנה ומסתמא לא נשמע קולן להאגשים, אולם כאן כתיב „וברק“ משמע ביחד, אך גם על זה יש להשיב דהרי צדק הוא צעלה של דבורה ושפיר שרה עמו ולא נשמע קולה לשאר אגשים.

וּבַעֲנִין זה ארשום פרפרת מימי חורפי כמה דאיחא צמדדש איכה (צמ"ק רבתי ע"ס) כיצד היו ישראל פרוין ורבין הו' אדם משיא בנו בן

שחים עשרה שנה שהיא ראוי להוליד והי' חוזר ומשיא בן בנו בן שחים עשרה שנה לא הי' מגיע לעשרים ושש עד שהוא רואה בניו לבניו וכו' ע"ש. ולכאורה קידושי קטן לאו כלום, ולכאורה יהי' מזה ראוי לשיעור הר"י בר ברזילי (מוצא צמ"ל פ"ו מגירושין ועיין בשו"ת נוב"י סי' ס"ב) דאז זוכה לקטן בקידושין מה"ת, ואמנם באמת אין ראוי לפמש"כ תוס' (סנהדרין ע"ו: ויבמות ס"ב) דסמוך לפרקן אע"ג דלא תקינו נישואין לקטן (ויבמות קי"ב:) מ"מ לא הוי בעילת זנות ומלוה איכה להשיאן סמוך לפרקן ע"ש, א"כ י"ל היטב דמשו"ה נשאו בני י"ב עפ"י תקנת חז"ל שתקנו נישואין לקטן בן י"ב, הא חדא. שנית י"ל עפ"י מש"כ צ"ש (אה"ע הלכות אישות) דבן ח"י לחופה הכוונה י"ז ויום א' — והנה זמן גדלות י"ג ויום א' שראוי להוליד, וזמן נישואין ד' שנים אח"כ, א"כ בדורות הראשונים שהיו ראויים להוליד בני ח' שנים א"כ נשאו ד' שנים אח"כ והוא בני י"ב שנים, והרי הם גדולים כבר מלפני ד' שנים מעת שראויים להוליד וכד' החוס' סנהדרין בג"ל ואין משם ראוי לקטן (ועיין בחידושי הרד"ל על המדרש שם שהקשה על הטור אה"ע"ז ולפי"ז לק"מ). גם יש להעיר מד' הרא"ש (גיטין פ"ט:) גבי ההוא. דנפק ענה קלא דאיקדשה לקטן הנראה כגדול א"ל רב מרדכי לרב אשי הוי עובדא ואמר רבן עדיין לא הגיע לפלגות ראובן וכו', והביא שם הרא"ש גירסת ר"ח עדיין לא „הגיעו“ לפלגות ראובן, שהי' זכין חכמים גדולים חקרי לב והם היודעים אם הגיע זה הקטן הנראה בדרכיו כשאר גדולים ולחשבו גדול להיות קידושי קידושין, אבל אנו אין בנו כח להבין בין קטן הנראה כגדול ובין קטן זולתו ע"ש, ולפי"ז אין להביא ראוי מדורות הראשונים. כ"ז אמרתי בימי חורפי לפלפולא.

ועתה נבא בד' שדה חמד בענין איש ולא קטן דמציא מהגאון מו"ה יו"ע הכהן, דבי היכי דממעטין מאיש ולא קטן כמ"כ ממעטי' חרש מחיבת איש, כדמוכח גבי בני עונשין מאיש אשר יעשה מכל חטאת האדם ולענין שצוה, ולענין שליחות מויקחו להם איש שה לבית אצות, וע' רש"י גיטין כ"ג ע"ב. וכ"ת הרי ציבמות (ק"ד:) ממעטי' חרש מחליצה דכתיב ועמד ואמר, תיפוק לי' מאיש, וכי"מ דחליצה חרש פוסל וחליצה קטן אינו כלום, אמנם י"ל דהכלל הוא רק כשממעטי' מכה שאינו בן דעת אז גם חרש ממועט אבל במקום דממעט מגז"כ דאיש, ובני דעה הם לזה אז חרש לא ממועט, ובחליצה כ' הפוסקי' דחרש וקטן בני דעה לזה הם. ומהא דירושלמי ריש חרומות דמציא הרע"ב שם דקטן ממעטי' מאיש וחרש מידבנו לבו, ל"ק דכבר כ' תוס' (חולין י"ג.) דאםמכתא בעלמא הוא, עכד"ק של הגאון,

ומביא השד"ח ראוי מערכין (בריש מס') גבי חרש שו"ק נודרין כו' ופירש רגמ"ה ז"ל מתיבתא איש, ודוחה השד"ח ראוי זו, וגם מביא מירושלמי קידושין ומפלפל דאין משס ראוי ע"ש היטב.

שוב הכה השד"ח צמש"כ הגאון ריו"ע דגבי עוגשין ממעטי קטן מתיבתא איש דלא נמצא כן צש"ס רק צהרע"צ (פ"ה דאצות). וצפאת השדה (אות קל"ז) כי מד' צרכי יוסף (סי' י"ה) צשס הרא"ש ומכרי"ל דהלל"מ הוא כך שיטורא דצן י"ג וצת י"צ וליכא קרא על זה. שוב הביא השד"ח ד' רש"י כתובות ע"ג ע"צ דממעטי קטן בקידושין מדכ' איש, ומביא ד' ירושלמי (גיטין פ"ב ה"א) דכ' הקרבן עדה חרש ממעטי מדכ' איש, ולח"מ (פ"ט מהל' עדות ה"א) מוכה מדצריו דחרש ממעטי משום דלאו בני דעה כמו קטן אחד"ק.

והנה בכללים אות ח' (באות קנ"ג) כי השד"ח דצרי חוס' סנהדרין (ס"ט). וצדורות הראשונים הי' נקרא איש בני ח' שהרי מונידן, וקא"ת ל"ע מד' הרע"צ (אצות פ"ה) דצן י"ג למלות מוכה מקרא, והרי קרא צדורות הראשונים, וגם לרא"ש ומכרי"ל דהוא הל"מ, דוחק לומר דהוא לדורות האחרונים, עכד"ק.

ואבא על סדר ד"ק, צענין צני עוגשין דליכא קרא, הנה בקידושין י"ע ע"א הקשו חוס' למה לן גמעט איש פרע לקטן (איש כי ינאף) תיפוק ל' דאינו צר עוגשין, והירלו דס"ד דיכרג כיון שהיא נכרגת על ידו ע"ש, הרי דפשיטא לכו ממקום אחר דאינו צר עוגשין. והגרי"פ ז"ל לין לחוס' ערכין (ג' ע"א) גם שם הקשו כזה לענין מיעוט מאיש לגבי ביאת מקדש דלמ"ל קרא הרי אינו צר עוגשין, והגרעק"א לין שם לחוס' פסחים ל"א ע"צ ששם הקשו ג"כ כן למה למעט צפסח שני קטן דפטור הרי אינו צן עוגשין. וכנראה כוונתם הקדושה דכתיב איש איש כי יעשו מכל חטאת האדם, איש ממעט קטן, ואיש ידעי דהוא צן י"ג דאז ראוי להוליד וכנ"ל, ומש"כ רא"ש ומכרי"ל דהוא צכלל שיטורין הלל"מ, הכוונה דהלל"מ מגלה לן דצן י"ג שנים מקרי איש משום שאז ראוי להוליד וזהו שיטורו וצט"ס אז ידעי פירושה דקרא וא"ש הכל (ולשון חוס' צפסחים שם, היכן מלינו שיתחייב" ע"ש).

ומש"כ השד"ח מרש"י כתובות ע"ג — ע' קידושין נ' ע"צ, הכל יודעין שאין קידושין לקטן".

שוב מש"כ הגאון ריו"ע לעיל דכבר כי חוס' דהירושלמי דדריש קראי גבי תרומה אסמכתא ע"ש, הנה מל' רש"י שצת (קנ"ג ע"צ) דמביא

דרשה זו מירושלמי דגזי קטן ממעטי מאיש וגזי חרש מידצנו ע"ש לכאורה מוכח דס"ל דדרשה גמורה היא. גם ל"ע דכ' תוס' אסמכתא הוא, הרי זכולו ש"ס ממעטי איש ולא קטן ולמה כאן אסמכתא. גם מש"כ תוס' שם זכולין דיכתיב צגט כיון דצני דעה נייבה, איך נוכל לומר כן הרי כתיב צפרשה איש, „ושנאה האיש האחרון כו' וכחצ לה כו' „, וזכולו ש"ס ממעטיין קטן מאיש מגזכ"כ.

ובן צלי רצונו שמשון ריש תרומות מוכח לכאוי דדרשה הירושלמי דרשה גמורה היא. והנה צלי רש"י צשצת משמע דצקטן מכה גזכ"כ, וצחרש מכה אינו צר דעת, א"כ הכוונה כן הוא צכל מקום דאיש ממעט קטן משום דעפ"י רוב אינו צר דעת, ולא פלוג — ושוצ צכל מקום שאינו צר. דעת אז גם חרש ממעטיין, וזהו כסצרת הריו"ט הג"ל, וזהו גם הכוונה צד' הלחם משנה שהציא השד"ח לעיל.

ומזה שהקשה השד"ח על ד' תוס' סנהדרין, איך יתכן דהלל"מ על דורות האחרונים, הנה צצר כחצו המפרשים דורות הראשונים הכוונה שבי שכיח כן אצל רובא לא הולידו לח'. א"כ הלל"מ צאה דאיש מקרי כשראוי להוליד והיינו צן י"ג וכנ"ל, וממילא מי שמוליד צחי הוא מקרי גדול ואיש כיון שראוי להוליד, וכמו צקטנה (יצמות י"צ). דצנים סימן גדלות, וז"צ.

עכ"פ כלל העולה מדצרינו, (ח) איש מקרי גדול צן י"ג שנים ויוס ח'. (צ) מי שראוי להוליד כגון צדורות הראשונים הי' נקרא איש וגדול גם צצן ח' וכתוס' סנהדרין הג"ל. ג) אשה מקרי גדולה צת י"צ שנים כיון שראוי להוליד. ד) אם נתארסה או נשאת מקריא צלי הקרא שפיר אשה. ה) איש ממעט צכל מקום קטן מגזכ"כ ולא פלוג אם יש לו דעת. ו) חרש אם אין לו דעת ממועט דומי דקטן ולא מכה דלא מקרי איש דמקרי שפיר איש. ז) צלשון חז"ל נקראת אשה אפי' קטנה ופנוי'.

ד) **נחזור** להג"ל, הנה מלצד זה, לשון יודעה ומכירה ל"צ, וכפשוטו הם שני ענינים, או יודעה או מכירה, וגדר מכיר, עיי' חולין (ק"ז ע"צ) גזי צ' אכסגאין, דאם לא הכירו זה את זה עד עתה, אפילו יושצין על שולחן ח' לא הוי גדר מכיר שם. אולם כאן לכאורה לי מכיר הוא צאו"א. ועיי' שצת (קכ"צ ע"א) וצרש"י שם (ד"ה מכירו הוה) נראה קלח ענין אחר על מכירו. עכ"פ לשון יודעה ל"צ. ולכאורה נראה דהיינו אפילו מפיי השמועה יודע ממנה, וראיה לדבר, להצדיל, מלשון „יודעים רצונס“, והכוונה שידעת ה', הוא צלימוד ומפיי השמועה, „דע את חלקי אצריך“, „נרדפה לדעת את ה' „, הרי כי ידיעה מקרי צכה"ג, שוצ צני"ד דעפ"י רוב כמדומה שמפרסמין מי

היא המשוררת כבר היא בגדר יודעה. — ועוד כעת אשר מפרסמין גם התנוונות מאלו המשוררות, נני שראה תמונתה בזדאי הוי בגדר יודעה ומכירה. הגם כי מסתמא לא יעשה כן בין יראים וחרדים, להסתכל בתמונת אשה, ר"ל, אפי' בזיור ופאטאגראפיי"א, מי"מ אם איתרמי שראה הוי בגדר יודעה ומכירה.

(ה) **עוד** יותר מזה נראה לכאורה, דכיון שעתה שומע שהיא מזמרת הוי ג"כ כיוודעה, שעתה השמיעה צזה כמו הראי' בשער או בטפח מגולה שאסור בזדאי בכל גוונא משום דאמר' דעתה רואה ויודעה, כמו כן צזה בגדר השמיעה.

(ו) **ואפי"ל** כשהמשוררת נכרית, היא ג"כ ערוה, ועי' באולר הפוסקים שראיתי שם ממכה גדולים עוד להחמיר יותר בנכרית. ובלא"ה פשיעא כיון שגזרו נשג"ז היא כערוה גמורה ואין צזה אפילו שום לל להקל ח"ו. עכ"פ העולה מכל זה דאסור לשמוע קול זמר אשה מהראדיא, הרי לפנינו טעם אי' להרחיק מגבול ישראל כלי הלצה.

(ז) טעם שני דמבואר (בסימן תק"ס) דגזרו שלא לנגן בכלי שיר, ומקורו מסוטה (מ"ח ע"א) ומגיטין (ז' ע"ב), הנה המחבר אוסר הכל לחלוטין, והרמ"א מביא שיטה של י"מ דדוקא דומי' דמלכי' שעומדי' ושוכבי' בכלי שיר או צבית המשחה, אולם במג"א מביא ד' הב"ח לאסור בכל גווי' בין בכלי בין צפה, ומביא ראי' להב"ח מסוטה (מ"ח ע"א) גבי נגדי וגרדאי ואוסר אפילו בשעת מלאכה ע"ש. ובאמת פשעות הגמרא מוכח לאסור בכל גווי', וכן בר"י (אשר ליון אליו הגרעק"א שם) כי ג"כ בשם רבינו האי גאון ז"ל להתיר רק שירות ותשבחות להקב"ה ומוכח דלא זולת, ע"ש פ"ה דזכרות (ריש הפרק), וכן מביא הריטב"א שיטת רבינו האי גאון ז"ל בגיטין (ז' ע"א) (ויש שם חסרון קלה ול"ל „אבל דברי שירות ותשבחות שרי"), וכן מביא בכף החיים (סי"ק כ"ה) בשם שלי"ה הקדוש דשיטת ה"י"מ ברמ"א נגד כל הפוסקים שאסרו בכל גווי', וכן מביא בשם אל"י רבה ע"ש, ועי' בס"ק ל"ד להתיר בסעודת מצוה, ע"ש.

נמצא דבכלי הזה דהלל אינו כלל לנורך מצוה אין היתר לשמוע קול זמר אפילו של איש. והנה כפי שבמעתה יש מנהג אלל כמה וכמה לשכח ולהתעורר צביקר על ידי שיר של הראדיא, ובזה מתוסף גם איסור שהצאנו למעלה דומיא דמלכים.

ח) **ועוד** יותר, דזמר עכו"ם נראה לכאורה דיש עוד איסור נוסף, מדחזינן (חגיגה ע"ו:): זמר יוני לא פסק מפומי, הרי דזמר יוני חטור עוד יותר, הגם כי אין אחנו יודע צבירור מה זה זמר יוני, אולם כפשוטו נראה שהוא זמר העכו"ם, וא"כ צראדיא שזומעי הזמרים של עכו"ם יש איסור נוסף.

ט) **ועוד** צה, דהרי שומעי גם החיצות של שירי עגבים, והוי גדר של נצול הפה שמצואר איסורו וחומרן בשצת (ל"ג:), וצכף החיים (בסימן ה"ל) מציא ד' השלי"ה הקדוש דאלו שמיישנין התינוקות בשירי עגבים ושל נכרי מולידים ח"ו עבע רע בהילדים ע"ש, ואם צאלו שלא מצינים כך הוא קו"ח לגדולים שמצינים ושומעי הנצול הזה, וכל זה הלכה ולא חסידות.

י) **לבר** זה הרי משמיעים ג"כ דברי נצול ולננות לרוב, והרי זה בגדר מושב לזים מלצד האיסור של נצול פה, ובע"ז (י"ט). מצואר חומר איסור זה צאורך ואין לורך להאריך צדצרי' שמצואר איסורו צכל הספרים הקדושים מראשוני עד אחרון שצאחרוני.

יא) **בלצבד** זה משמיעים שם דברי מינות כדרכם כסל למו, ולא יגרע זה מספרי' חילוני' שאסור עפ"י הלכה, וזכאן בשמיטה, דאסור לשמוע כל דבר אשר אסור, והרחק מעלי' דרכך זו מינות, וע"ש צמס' ע"ז צאורך. וע' מחבר צס"י ש"ז (סעי' א' וסעי' ע"ז) לענין ספרי חשק ומלילות וסיפורים וע"ש צרמ"א ומש"כ עליו רבי' הרחיד"א ז"ל צספרו פני דוד עה"ת פ' צחוקותי [מוצא לעיל עמוד קט"ז — המעתיק] צשם שלי"ה הקדוש ושאר גדולי ישראל לאסור איסור צקריאת אלו הדברים גם צחול — וע' סה"ק לצ העברי צאורך נפלא צענין קריאת ציבע"ר וספרי חשק ושאר ספרים חילונים ע"ש וצכל ספרי גדולי וזדיקי ישראל — וכל זה צראדיא צכפלים שזומע ומתרגש צשמיטת אלו הדברים ל"ע.

יב) גם טעם גדול וחמור של איסור ציעול חורה הנמשך משמיטת הראדיא, עומד כנד, לאסור איסור על נפשו שלא לשמוע, ומה לנו לחדש צדצב זה אשר מלאים מזה כל ספרי הקודש, ש"ס ופוסקים וכל ספרי מוסר, החורצן הנורא של ציעול חורה, וכלי הזה מלצד שמצטל בשעת השמיטה, הלא מצלצל הראש גם על אח"כ, ומטמטם את הלצ — זקנים עם נערים מוליכס שולל ושוצצ צדרך לצס, לכרות להם צורות נשצרים, אשר לא יכילו מים של חורה, על כן יעוצב איש את אצו"צ חוף וצכל הלצה, לשאוב מנקור מים חיים

מים הנאמנים אשר לא יכזבו לעולם, וכל זמן פנוי לשקוד על דלתות תוה"ק, לאור צאור החיים.

יג) יותר מכל זה שעל ידי שמיעת פראגראמען שונים מתהפכת דעת הבעל הבית ובעלת הבית להתנהג בדרכי עכו"ם ולהקל בגדרי הלניעות, וכל השקפותיהם על דרך ששומעי מהמעופים שם ארס ורעל זיהום וכל דבר איסור, וכן זרע קודש ששומעי מושפעי מזה, וכבר כתב מרן חת"ס שדבר שהחוש מעיד עליו הוא יותר מאלף ראיות.

דיוצא לנו מכל זה שיש כאן כמה טעמים צרורים להלכה זו שמחוייבים (בער הראדיא ח) קול זמר אשה. ב) זמר בעגס לא הותר. ג) זמר עכו"ם. ד) שירי עגבים. ה) ללנות ונבלות הפה. ו) שמיעת דברי מינות. ז) משפיעים על דעת ישראל קדושים להתנהג בכל דרכיהם כאומות העולם. ח) משפיעים על פריאת גדרי הלניעות. ט) איסור ביעול תורה אשר הוא בהכרח על ידי שמיעת הראדיא.

ומזה שטוענים הרבה ששומעים רק חדשות, זה אינו אמת. א) אפילו אם הוא לא ישמע מ"מ ישמעו אשתו בנאו וצנתיו. ב) הרבה פעמים שומע גם הבעל הבית דרך אגב. ג) מרגיל בני ביתו לשמוע קול הראדיא. ואודות שאומרים שחוץ למשח ומתן גם זה הבל דמתודע ויוכל להודע מאחרים כי הלא רוב העולם צעו"ה בלא"ה לא שומעי לקול הורי ודי צזה להפקיע עצמנו עם מה ששומעי הם, וגם שאפשר להודע בכל עת על ידי אופנים אחרים. אחרים גם אמרו לי, שבאמצע כל פראגראס, גם בהודעת החדשות מפסיקין בהודעת האדווערטייזמעני"ט (אינסערטע"ן) והרבה פעמים באמצע האדווערטייזמעני"ט יש קול אשה משוררת, וא"כ טעם נוסף לזה שלא לשמוע גם דברי מסחר.

וה' הטוב יעבר לבצנו לעצודתו, ויהי שלי ושלה על ישראל, ונזכה לרוח טהרה ממרום ולביאת גואל נדק במהרה בימינו אכי"ר.
יום ג' שנכפל בו כי טוב לס' וה' ברך תשל"ד לפ"ק.

הק' רפאל בלום

לתועלת הרבים הוספנו כאן
 התעוררות ודברי חיוק מלוקטים
 מד"ק של רבינו שליט"א
 אודות ראדי"א וצייטונגען וכו'
 מתורגמים ללשון אידיש

א.

עס שטייט אין די הייליגע ספרים בשם דעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע, אָז
 היינט איז אַנדערש ווי אין אַמאָליגע צייטען. אַמאָל האָט דער
 בעל דבר דער ס"מ געהאַט אַ גרויסע אַרבעט. ער האָט זיך געדאַרפט
 ראַנגלען מיט אַיעדן עקסטער, אין יעדער האָט זיך פּרוּבירט צו שטאַרקען
 אַקעגען איהם מיט אַלע זיינע כחות. האָט זיך דער בעל דבר באַרעכענט, עס
 וועט איהם גרינגער זיין אָז ער וועט זיך נעמען נאָר איבער איינעם, אין
 דורעך דעם איינעם וועלען שוין אַריין פאַלען צי איהם אַנדערע טויענטער.
 אַזוי ווי למשל אַ שחט אַ פאַרדאַרבענער וואָס דורעך איהם ווערען
 פאַרשטיסען טויענטער נפשות. אַדער ער נעמט איינעם אין מאַכט איהם
 פאַר אַ פיהרער, וואָס זאָל איבער רעדען אין אַראָפּ פיהרען פּין אידישען וועג
 טויענטער אין צען טויענטער, אַזוי אָז דורעך דעם איז געוואָרען די אַרבעט
 פּין דעם בעל דבר גרינג אין שנעל, ע"כ תוד"ק. דאָס זעלבע איז מקוים
 געוואָרען בענותיג הרבים היינט אין דור פּון משיח'ס צייטען. מען קען
 זיצען אויף איין פּלאַץ, אין מיט האַלטען מיט אַלעם שלעכטען פּון אַלע עקען
 פּון דער וועלט. אַזוי ווי דורך דעם „כלי משחית" וואָס רופּט זיך „טעלזוויזשאַן"
 ווער עס האָט נאָר אַביסעלע פאַרשטאַנד ווייס אין פאַרשטייט אָז די זאָך
 וואָרפט אַריין די נפשות אין טיפּסטען אַפּגרונד. דאָס אויג זעהט אין דאָס
 האַרץ גלוסט צו אַלעם בייזען, צו קוקען וואָס מען טאָר נישט, צו הערען
 גויאישע לידער, נבול פּה, ליצנות, און אַלערליי פּריצות, אפיקורסישע
 כפירה'דיגע רייד, איינרעדעכצער צו עבודה זרה ממש, און אַלערליי
 פאַרשטעלונגען פּון רציחות. אַזוי ווייט, אָז אפילו די גויאישע דאָקטוירים
 אין פאַרשערס זאָגען עדות אָז עס פאַרדאַרפט די יונגע נפשות ביז צו
 אונהיילבאַרען צושטאַנד, און אָז פּון ווען אַהן די דאָזיגע אַנשיקעניש איז אויף
 געקומען, איז פאַרמערט געוואָרען רויבער'ס און אונטערוועלטניקעס אין גאָר